ԼԳՐԱ ՏԱՐԻ ԹՒ 1150 — 5 ՊՈՒԼԻՍ — ՇԱԲԱԹ 26 ՄԱՐՏ/8 ԱՊՐԻԼ 1906 — ՅՈՒԼԻՍԻ 1323 — 26 ՄԱՐՏ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՒՈՐԻՆ
38, Գլաւը Ալի Ճատէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیاسی غزه‌سی
صاحب امتیازی : اوهانس قریب
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Ծարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Բաժնուած Դրամագլուխներ

Բազմանդամ ընտանիքներու միեւնոյն յարկին տակ բնակիլը այլ եւս պատմութեան կը վերաբերի։ Եթէ գաւառաբնակ ընտանիքներու մէջ գրեթէ իսկ հօրենական օճախին մէջ ապրող եղբայրներ, հարսներ, աղներ, ներսեր, թոռներ ու թոռնորդիներ, մեծ քաղաքներուն մէջ հազուադէպ է տեսնել ամբողջ սերունդի մը՝ տան նահապետին ու նահապետուհւոյն շուրջ հաւաքուիլն ու միեւնոյն սեղանէ ճաշելը։ Մինչեւ իսկ երկու կամ երեք եղբայրներ անգամ չեն ուզեր միասին ապրիլ ու ամուսնանալէ անմիջապէս վերջ մեծ փութկոտութիւն կը ցուցնեն ժամ առաջ առանձին ներքով տուն տեղ ըլլալու և էրիկ կնիկ գլուխ գլխի ապրելու։

Ընտանեկան յարկէն խոյս տալուս այս տենչը եթէ իր թեթեւ արդարացումը ունենայ իսկ, բնական է որ անտեսագիտական տեսակէտով ամենամեծ սխալ մըն է, որ յանախ դժբախտութեանն ու թշուառութեանը պատճառ կը դառնայ զատ տուն բացողին։ Իրաւ է որ համախումբ ապրող բազմամարդ ընտանիքի մը մէջ այնչափ հանգիստ չկրնար ապրիլ մարդ, ուզածին պէս չկրնար շարժիլ, միշտ իր ճաշակներուն ու նախասիրութիւններուն չի կրնար գոհացում տալ, սակայն ասոնց փոխարէն կը վայելէ նիւթական ու բարոյական թանկագին առաւելութիւններ, որոնց շնորհիւ նախ տարեկան ծախսին կէսը կը խնայէ և երկրորդ միշտ շրջապատուած կ'ըլլայ սրտակիցներէ որոնք ամէն առթիւ զօրավիգը կ'ըլլան իրեն և իրենցներուն։ Հիւանդութեան, տգաբերքի և կամ ուրիշ այս կարգի պատահարներու մէջ մանաւանդ, ընտանիքին բազմամարդութիւնը պարզապէս բախտ մըն է, որ դրամով չի գնուիր և ո՛չ ալ վարկով կրնայ ձեռք բերուիլ։

Ուսեւորներուն համար կրնայ մինչեւ մէկ ատիճան ներելի համարուիլ տունէն բաժնուելու այս փութկոտութիւնը, որովհետեւ դրամին առատութիւնը հանգիստ չի ձգեր հարուստը, որ ամէն տարօրինակութիւններ ընելու կը մղուի, վատահ ըլլալով որ իր անհաշիւ արարքները կրնան ծածկուիլ դրամի թանձր քօղին տակ և տարեկան մէկ քանի՛ հարիւր ոսկի աւելի ծախսելը մեծ ազդեցութիւն մը չըներ իր ելեւմտացոյցին վրայ։ Ցաւալին այն է որ սակայն միջնակարգ ընտանիքներն ալ կը հետեւին հարուստներու օրինակին և ամուսնանալէ եռա՛ջ՝ ա՛լ պատրուակներ կը փնտռեն զատ տուն բանալու։ Հարթը չարունակ կը գանգատի կնտրէն և ամուսինն ալ միշտ երեսը կախ՝ հաղիւ կը յօժարի մէկ քանի չոր ու ցամաք խօսքեր փոխանակել ընտանեկան պարագաներուն հետ. տղաքը ցլխու ցաւ կը պատճառեն նորապակ ամուսին և տան մթնոլորտը ճնշող ծանրութիւն մը կ'ազդէ այս երկու օր ակցորդներուն վրայ։

Ահա՛ ինչ անուշ բան պիտի ըլլար եթէ հարս ու փեսայ առանձին ապրէին։ Այս յանկերգը կ'ըլլայ հիմա անոնց խօսակցութեան առարկան և նաղելաչուք հարը ամօնսոյն իր հանդէպ ցոյց տուած բնական տկարութիւնը տեսնելով՝ կը սկսի ճարտարախօսութեան ամբողջ հմայքը թափել, համոզելու համար թէ արդարեւ դրախտի կեանք մը պիտի վարէին. եթէ զատ տուն տեղ ըլլային։ Ինքը այն աստեն սեռ զբաղումներ պիտի չունենար, էրիկ կնկան մը ծախսը ինչ պիտի ըլլար, ցորեկը տնական աշխատութիւնները քիչ քիչ պիտի լմնցնէր ու իրիկուան՝ հագուած, սքուած պիտի դիմաւորէր ամուսինը ու արձակ հաստատակամ կեանք մը պիտի վարէին։

Եւ այսպէս այս թելադրութիւններուն կը միանայ նաեւ փեսին սա մտածումը, ինչո՞ւ ինք աշխատի, աքնի՛, տառապի օրն ի բուն և այնչափ գիշերայնաշխատութեամբ վաստակած դրամը ծախսէ չարչարաբար՝ առանց ունի՝ ո՛րչափ գործունեայ՝ նոյնչափ և ալ աւելի վատահելի մարդոց։ Արդ՝ գործին շահակից եղող եղբօրմէ կամ հօրեղբօրմէ՝ աւելի ո՞վ կրնայ գանուիլ որ հոգածութիւն ցոյց տայ վաճառատան շահերուն ու իր ամբողջ գոյութիւնովը նուիրուի անոնց։

Ասիկա կենսական պարագայ մըն է զոր պէտք է նկատողութեան առնեն իրենց արժանիքին վրայ ամբարտաւանանալով՝ ընտանեկան դրամագլուխը բաժնել ու առանձին գործելով՝ շատ դրամ շահիլ ծրագրողները։ Եթէ խելացի, գործունեայ վարիչը իր տեղը ունի, անոր հրամաններուն հպատակող, անոնց գործադրութիւնը փութացնող անդամն ալ իր աշխատութեան բաժինը ունի, զոր անտեսելը մեծ անիրաւութիւն պիտի ըլլար։

Առեւտրական արդի սկզբունքն է շատ ծախել, մեծ գործ ընել, ապրանք սպառել, վարկ շահիլ։ Նոյն իսկ գործ ընդարձակել ուզողներ մէկ քաղաքն ալ բաւական չտեսնելով այլ և այլ քաղաքներու մէջ մասնաճիւղեր հաստատելու և կարելի եղածին չափ ծաւալելու ջերմ միտում մը կը ցուցնեն։ Ասիկա դարուս պահանջն է, որուն պէտք է հետեւի ամէն վաճառատուն որ չուզեր դամուած մնալ իր սահմանափակ շրջանին մէջ։ Այնքէ՞ հեռու, օտար քաղաքի մը մէջ մեծ դրամագլուխով բացուելիք գործ մը կարելի՞ է յանձնել օտար ձեռքերու։ Շահակից եղբայր մը, հօրեղբօրորդի մը կամ ընտանիքին ո՛և է անդամը, ա՛րչափ ալ միջակ կարողութեան տէր ըլլայ, ո՛րչափ ալ գործունէութիւն չունենայ, ի հարկէ հարիւր անգամ վերատահելի է, քան օտար մէկ պաշտօնեան, որ վերջապէս գործին տէրը չէ և մինչեւ մէկ ատիճան կրնայ վատահութիւն ներշնչել։

Ինչ հարկ հեռուները երթալ. մեր առեւտրական հրապարակին վրայ պարզ ակնարկ մը նետել կը բաւէ համոզուելու համար թէ ընտանեկան դրամագլուխին չուրջ հաւաքուելով համերաշխ գործելը ամենամեծ զօրավիգն է առաջադիմութեան։ Ձեր լիդոլութեանը առջեւ բերէք մեր առեւտրական ու արդիւնաբերական փայլուն Տուները Ունեցեան, Գարակէօզեան, Կիւլպէնկեան, Ճակոբեան, Խաչեան, Թօփլեան, Թօգաթլեան, Մանուկեան, Իբրանոսեան, Ծնտգլեան, Մագուսեան ու պիտի տեսնէք որ ասոնց ամէնքն ալ անխիր համերաշխ ոգիով աշխատող ու իրենց ամբողջ ոյժը ընտանեկան դրամագլուխին նուիրող ընտանիքներ են։

Կը կարծէ՞ք որ այս մեծահարուստ անձնաւորութիւնները իրենց շահը չեն գիտեր, ընդհակառակը դրամը, շահը անոնց համար ա՛լ աւելի նուիրական է և իրենց շահը գիտնալով է որ պինդ փարած են համերաշխութեամբ աշխատելու և դրամագլուխը չբաժնելու սկզբունքին։

Զատ տուն և զատ գործ հիմնել ուզողները թող ուշի ուշով քննեն այս կէտերը։

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՇԱՐԱԿԱՆ

Ա. ԵՒ Բ. ՀԱՅՈՐ

Ծանօթ հայկաբան և թերթիս աւագ խմբագիր Երուանդ էֆ. Տէր Անդրէասեան, սահուն ու դիւրահասկանալի լեզուով աշխարհաբարի վերածած է Հայ եկեղեցւոյ հոգեշունչ շարականները, պահելով բնագիրին վսեմութիւնն ու հոգին։ Աշխարհաբար թարգմանութեան առնչեւ դրուած է նաեւ գրաբար բնագիրը, զոր երգող քրիստոնեան դիւրութիւն կ'ունենայ նաեւ հասկնալու իր փառաբանութեան իմաստը։

Այս խնամուած աշխատութիւնը որ մաքուր ապագրութեամբ հրապարակ ելած է, կը ծախսուի խիստ դիւրամատչելի գինով։

Ա. հատորին գինն է Պոլսոյ համար 2½, գաւառներու 3½ ղրշ.։

Բ. հատորին գինն է Պոլսոյ համար 5՝ գաւառներու 6½ ղրշ.։

Դիմել Խմբագրատուն։

«ԼՈՅՍ» ՇԱՐԱԿԱՆԸ

Մեծ Պահոց այս ապաշխարութեան օրերուն, երբ բնութիւնը իր վերակենդանացումի բոյրը կը շնչէ անկենդան համայնութեան վրայ, երբ գարնան արեւը իր ջեր ճառագայթներով կ'արթընցնէ կենդանական աշխարհը, խիզդ ու խնծիրդ հուսելով ձիւնապատ դաշտերուն և սպիտակափառ լերանց կողերուն, հոն վեհավայր կամարներուն ներքեւ, արշալոյսեան փառաբանական աղօթքներուն մէջ, արեւածագի վսեմ վայրկեաններուն, կը հնչեցնէ հայ եկեղեցին իր քաղցրալուր շարականը. Լոյս, արարի՛չ լուսոյ, առաջին լոյս, բնակեալդ ի լոյս անմատոյց։ Բովանդակ երգը, մանաւանդ այս քանի մը տողերը, որ դրուագ մ'են յաւիտենական տեսանելի և անտեսանելի, անժամանց լոյսին, կը վսեմացնեն եկեղեցւոյ աղօթքներուն զգայնական թափը, կը վերացնեն մարդկային միտքը խաւար աշխարհէն դէպի լուսոյ բնակավայրն անմատչելի, ուրկէ կը բղխի լուսոյ համօրէն հեղեղներն մեր աչքերուն ու հոգիներուն համար, և ուրկէ՝ անուանդ կ'առնեն մեր հոգեկան գործարանները՝ մտքի աչքերը։ Լո՛յս... կ'ոլորանայ դէպի վեր, կ'ոսի ու կը ծաւալի, առատացող լեչտերով, նման նրբածագ արեւուն, որ հեռագնեակ կը փութայ բարձրանալ հորիզոնին եռաւէն ու լեցնել հայրն մթնոլորտը, յինքն խառնելով Արարչութեան ամէն կենսականութիւն։ Լոյսի այս սքանչելի շարականը պարզ բանաստեղծութիւն մը չէ, հոգեշունչ աղօթքի մը երեւոյթին տակ, այլ խորունկ զմայլում մը, անբացատրելի ոգեւորում մը, որով կը զեղծ սրբազան բանաստեղծ, ցոլացնելով չօչափելի լուսոյն մէջ իմանալի լոյն եւս։ Բանաստեղծութիւնը հասարակօրէն հոգեկան ներշնչում մ'է, բայց լոյսի այս երգը ա՛լ աւելի զգացմանց յորդութիւն մը, լոյսի գոյներով ներկուած արքիւն մը, որ դարերէ ի վեր կ'արձագանգէ ամէն հաւատացեալ քրիստոնէի սրտին մէջ։

Մարդկային հոգեկան վիճակը կրօնապէս՝ ասուրն այս եղանակին ու դիշերէն եռաք առաւօտեան պահուն, ուրիշ ամէն ժամանակներէ աւելի արտադիր է ներգործութիւն ու ազդուիլ լոյսի հայքէն, որ արշալոյսը կը բերէ իրեն հետ։ Նախամարգոն արտաքսումը երջանկաւէտ դրախտէն ու երանաւէտ անմահութեան անէացումը ճշմարիտ կորուստ մ'եղաւ մարդկութեան համար, խորունկ վիհ մը բացուեցաւ Աստուծոյ և Մարդուն մէջ, անսահման տառապանքներ յորդեցան տկար ապրածին վրայ ու մահուան խրատուլակը սահեցաւ մութ գիշերին մէջէն. հոգածին աչքը տեսաւ զայն, սոսկումէն ահաբեկեալ ու զղջման պէտքէն տենդահար յօրինեց Մեծ Պահոց ապաշխարութեան օրերը, ուր կ'ապրի նա բարոյապէս ամենամեծ ընկճումով մը։ Այս ընկճումը յուսոյ նշոյլի մը պէտք ունի։ Տխուր ձմեռէն ետք, խաւար գիշերուան ծոցէն, ինչ անհուն մխիթարութիւն է այն, որ կուգայ ծագիլ համօրէն տիեզերքին վրայ, վարդակարմիր արեւելքի դռներէն լո՛յս, առաջին լոյս, բնակեալդ ի լոյս անմատոյց։ Լոյսին հետ յոյսն է նաեւ որ կը յորդի, կը զեղու ու կ'ողողէ ամենամութ սրտախորշն անգամ։

Ի՞նչ է իրականապէս լոյսը՝ եթէ ո՛չ կեանքն իսկ արարչագործութեան, կեանքը ծաղիկին, բոյսին, տունկին, ծառին ու ճիւղին, խոտին և ծըղօտին, մարդուն և միջատին, ու կեանքի վերազարդումի պահուն, տարւոյն ու օրուան միանգամայն՝ դառնալ դէպի լոյսը, որ կեանք է, օրհնել զայն, ու նոր մէջ բնակեալ տեսնել Արարիչն համբրէից, ողողեալ լոյսի բիւրաղանգերանցներով, ապաքէն ամենապայծաղ ցայտումն է սրբազան բանաստեղծին լուսաբորբոք տաղանդին ու անմահ հանճարին ինչպէս նաեւ կրօնական խրատուն ըմբռնումին։ Մենք ալ բանաստեղծին հետ վայրկեան մը արձակուած սկեսպիկ աշխարհի դառն յոյզերէն, մոռցած երկրաւոր ամէն կիրք, ոխ, առելութիւն ու մահաբոյր յուսահատութիւն՝ կը վերանանք դէպի լուսոյ մաքրութեան անմատչելի բնակավայրերը հոգեկան անունդ մը, զմայլում մը վայելելու։ Ոչ ապաքէն բնութեան մէջ լուսայորդ առաւօտեան պահերուն, սար ու ձոր, անտառ ու հովիտ, ծուխ և շոգի, ոգեւորեալ եռանդով մը կ'ուղղուին դէպի ծագող Արեգը, ընդունելու համար իրենց կենսունակութեան աղբերը, վառելու համար անոր աշխուժով և կենդանութեամբը։ Ամենայն ի՛նչ խոյանք մ'է դէպի լո՛յսը, շարժում մը դէպի այն. և միայն մա՞րդը անտարբեր պիտի մնար ու չպիտի խառնէր իր ձայնը թռչնոց ճռուողին, վանակի հեւքին, եղերի թրթռացումին յօրինելու համար լո՛յս, առաջի՛ն լոյս, հոգեցունց դրուագը Անժամին ու անշէջ արեւին։

Լոյսի բանաստեղծութիւնը քրիստոնէութենէն շատ առաջ ալ կը հնչէր Հայ բանաստեղծներուն շրթանց՝ և իրենց քնարին քաղցրահնչիւն թելերուն վրայ, ասոր անտարակոյս մեծ ուժ տուած էր երկիրն ու միջավայրը, խաւարով ոգեւորած վարագուրի մը տակէն ծայր առաւ ու մինչեւ քրիստոնէութեան առաջին դարերը երկարածգուող հեթանոսութեան չջնջին կրակապաշտութիւնը իր բովանդակ կաղմակերպութեամբ դրուագ մըն էր մեծափառ արեգին, ու երկնքի երկինքը վարդակարմիր արշալոյսին ու արեւու ծագման նկարագրով երգն էր սիրուած, յարգուած և միշտ յիշեցուած։ Ի՞նչ հրաշալի և զմայլելի էր արդարեւ այն տաեն Շիրազի վարդաստաններուն վրայ սփռուող այգը, ու այն վարդենեաց թերթիկներէն և կիսաբաց կոկոններուն ծայրէն կախուած ցօղակաթիլներուն մէջ լուծուող ճառագայթներուն պէսպիսաւոր գոյները՝ որոնք իրական կեանքի սէրը այնքան խորունկ դրոշմած էին Պարսիկ սրտերուն մէջ, ասոնք յոյժ բանաւոր մտածումով սիրեցին զարս մինչեւ ատատուածացնել։ Նոյնն էր այս նաև անոր դրացի երկրին համար. ցօղաթուրմ առաւօտը իր նախաշող ճառագայթներով այնպիսի գգուելի հմայնապակեր մը կը յօրինէր լեռներուն մէջ, ուր ցիրուցան լիճերն և արծաթահոս գետերը իրը բիւրեղեայ հայելիներ կ'անդրադարձնէին բնութեան բոլոր քնքշութիւնը, որոնց մէջ կը շողար լոյսերու դէմքին՝ ծագող Արեգակը. և որոց ի տես անկարելի էր որ բանական՝ զգայուն մարդը մոռնար լուսոյ հրաշալի բարերարութիւնը և ապա չնուիրագործէր զայն քրիստոնէական սրբազան ըմբռնումով։

ՏԻԳՐԱՆ Ա. ԳՈՂՈՒՆԵԱՆ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ՄԷՋ

Ատաբազարի Ս. Հրեշտակապետ թաղին մանկապարտէզը առանձին շէնքի մը մէջ կը գտնուի և կսկիկ, մասնաւոր հաստատութիւն մըն է, տարկայ ըլլալով կնոջական գուրգուրանքի և հոգածութեան։ Ատաբազարցի կիներուն խղճմիտ գործունէութեան յայտնի ապացոյցն է այս մանկական հաստատութիւնը, որ խիստ ուշագրաւ հանգրուանն մը կը կազմէ մերձակայ ծաղկոցին հետ։ Վարիչ Տեսչուհին, Գալսեցի Տիկին Տիգրանուհի Սահփանեան, որ 2½ տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ, բոլորովին նոր կազմակերպութիւն մը տուած է մանկապարտէզին որ իր մէկ քանի տուութիւններովը նոյն իսկ Պոլսոյ թաղերէն ոմանց մանկապարտէզներուն հետ կը բնայ մրցիլ։ Իրագիտութեան դասը գերմանական նոր դրութեամբ կ'ուսանուի գունաւոր պատկերներու վրայ։ Ասկից զատ, մասնաւոր խնամքով կ'ուսանուի տեղագիտութեան կարեւոր դասը, այնպէս որ Մանկապարտէզի տանիկները զարմանալի հմտութեամբ կը պատմեն ձեզ իրենց քաղաքին թաղերուն և շրջակայ բոլոր գիւղերուն հանգամանքները և կլիմայական վիճակը։ Մանրամասնաբար գիտեն թէ իրենց Ս. Առաքելորդը ո՞ր գիւղին մէջ ազբիւր չնուած է կամ բաղնիք ելն։ Մենք Պոլսոյ մէջ մանկապարտէզի աշակերտներ ունինք որոնք նոյն իսկ չէն գիտեր թէ իրենց մօտը գտնուած թաղին անունը, դիրքը, հանգամանքը ի՞նչ է։ Այս տեղագիտութիւնը պատրաստած են Տէր և Տիկին Սահփանեան։ Մանկապարտէզը երեք բաժնում ունի, վեց դասարաններէ կազմուած և իւրաքանչիւրը առանձին օգնական դասախօսակուհի մը յանձնուած։ Աշակերտներուն թիւն է 180 և տարեկան ծախքը՝ 100 ոսկի, որ կը հայթայթուի թոշակներէ և նոյն իսկ քանի մը ոսկի ալ կ'աւելցնայ ամէն տարի, թէ՛ Տիկին Տիգրանուհի Սահփանեան և թէ օգնական դասախօսակուհիները, մասնաւորաբար կօկոնները։ Բ. բաժանումին ուսուցչուհին՝ Օր. Արուսեակ Բարսեղեան՝ խղճմտօրէն կ'աշխատին օգտակար ըլլալու։ Աշակերտներէն ոմանք թոշակի տեղ ընկոյզ կը բերեն իրենց ուսուցչուհիներուն։ Այս ընկուզաբերութեան մէջ սրատայոյզ բան մը կայ, տեսակ մը երախտագիտական արտայայտութիւն, իրենց վարժուհիները սնուցանելու, գիրցնելու դիտում մը, ի փոխարէն այն խնամատարութեան որ կը տրուի իրենց։

Ս. Կարապետի մանկապարտէզն ալ կիներու խնամակալութեան մը յանձնուած է և ունի 80 աշակերտ։ Շէնքը նոր է և կը բաղկանայ գեանի վրայ ընդարձակ սրահէ մը, մէկ դասարանով։ Վարիչն է Պարիզակցի Օրիորդ մը, որուն կ'ոլորտի տեղացի օգնական վարժուհի մը։ Իսկ ծաղկոցին շէնքը Ս. Հրեշտակապետի ծաղկոցէն տարբերութիւն չունի գրեթէ։ Երկու թաղերու աղջկանց վարժարաններն ալ գոհացուցիչ են, միայն Ս. Հրեշտակապետի աղջկանց վարժարանին կիրը մանաւանդ մեծ է, որ օդը կ'ապականէ մանաւանդ ամառը։

Այս երկու թաղերու երկսեռ վարժարանները գրեթէ տարիէ մը ի վեր միացած են ծրագրով և ուսուցչական խումբով բայց ո՛չ պիւռեղով։ Այս միացումը օգտակար եղած չէ և չի կրնար ըլլալ օրվհետեւ թերի կարգադրութիւն մըն է։ Պէտք է որ չորս թաղերն ալ մասնակցին այս կրթական միացման, իւրաքանչիւր թաղի մէջ տարրական նախակրթարան մը պահուի, և բարձրագոյն կարգերը կեդրոնացուն մէկ շէնքի մէջ, Լրացուցիչով մը։ Բայց ամէնէն առաջ անհրաժեշտ է կեդրոնական վարժարան մը չինել,— Ատաբազարցիներուն կրթասիրութեանը պատիւ բերող վարելուչ շէնք մը, որուն դրամը ջրդէն պատրաստ է, 4—500 ոսկի՛ի չափ։ Զարմանալի է որ այս մասին շատ հոգածուներ գտնուիր Ատաբազարի թաղականները։ Եկեղեցապատկան մեծ պանդոկին, երկու քարուկիր վաճառատուններուն և 5-6 խանութներուն հասոյթը ամէն տարի իրարու վրայ բարդելէն և պատրաստ գումարը չտայնելէն ի՞նչ օգուտ կ'ելնէ երբ անդին Ատաբազարի ծաղիկները կը թառամին վարժարանական անլոյս, անարեւ մթնոլորտներու մէջ։ Կը կրկնենք որ Ատաբազարցիներուն համար անհրաժեշտ և անմիջական կարեւորութիւն ունի պատրաստ գումարով, նաեւ ջղացքի համար հաւաքուած և անգործ մնացած 150 ոսկիով առաջապահիկ շէնք մը չինել իրրեւ կեդրոնական վարժարան և ապա կրթական միացման լուսագոյն ծրագիր մը ի գործ դնել։ Ցաւալի այս կարգադրութիւնները չըլլան, դժբախտաբար հազարաւոր աշակերտներու համար վատնուած տարիներն գումարները կրթական մեծ արդիւնք մը պիտի չտան։ Կալուածոց խնամակալութեան ազդեցիկ անդամներէն մին յայտնեց մեզի որ վարժարանին շինութեան գրամը պատրաստ է։ Ապա ուրեմն Ատաբազարի թաղականները՞ր օրուան կ'ապասեն շէնքին շինութեան սկսելու համար։ Գոնէ չե՞ն նախանձիր Հայաբնակ վարժարանի փառաւոր շէնքէն որ քիչ մը հեռուն կը բարձրանայ չքեղաբար։ Այս վարժարանը ունի 147 աշակերտուհի, նաեւ 50 աշակերտ՝ մանկապարտէզի մէջ։ Հիմնուած է 1885ին տեղւոյն Ա. Հրեշտակապետ եկեղեցիին ձեռներեցութեամբ։ Ամերիկեան Պորտ ընկ.ը միայն երեք ամերիկացի վարժուհիներու տարեթոշակը կը հայթայթէ։ Ներքին տեսչուհին է

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՀԱՅԵԱՑՔՆԵՐԸ ՄԱՐՈՔԻ ԴՈՐԾԻՆ ՎՐԱՅ

«Նայէ Ֆրայէ Բրեսք»ի Ապրիլ 4ի խմբագրականն է

Գերման կայսրը երկու օրէն Նաբուլիի ծովածոցին մէջ պիտի տեսակցի Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին հետ։ Երկրորդ քաղաքական կայանը պիտի ըլլայ Նաբուլի Մովածոցը ա՛յս ճամբորդութեան, որ Թանճէրի այցելութեամբ ա՛նքան հռչակ ը ազմուկ հանեց։ Այս այցելութեան ապաւորութիւնը տակաւին կը գործէ, Բարիզի և Պերլինի, Լոնտոնի և Հռովմի մէջ քաղաքական և պաշտօնական խորհրդակցութեանց և վիճաբանութեան նիւթը կը կազմէ տակաւին Գերման կայսր այցելութեան Մարոքեան դէպքը, և կարծես ամբողջ միջազգային քաղաքականութեան առանցքը եղած է անիկա։ Բայց պէտք է նախ քննել թէ տարիէ մը ի վեր ի՞նչ ա՛նցաւ և ի՞նչ բան պատճառ տուաւ Գերման կայսր այցելութեան Մարոքի նաւահանգիստ քաղաքը։ Այս այցելութիւնը պատասխան մըն էր Գերմանիոյ դէմ Մ. Տէլքասէի բռնած ընթացքին և արդարև ամէնէն ազդեցիկ և վճռական տեսակէն պատասխան մը։ Եւ անմիջապէս պէտք է աւելցնենք թէ այս պատասխանը արժանաւոր էր, կը վայլէր որ Գերմանիա այս տեսակ պատասխան մը տար Ֆրանսայի։ Որովհետեւ տարակոյս չկայ թէ Տէլքասէ ծանր յանցանք մը գործեց, անբարոյութեան անհեռատեսութիւն մը ցոյց տուաւ, և Գերմանիոյ դիւրազգածութիւնը գրգռեց, մինչդեռ Գերմանիա երեք տասնեակ տարիներէ աւելի իր կողմէն միշտ կ'աշխատէր ուղղամիտ և կանոնաւոր յարաբերութիւններով վերաբերուիլ Ֆրանսայի հետ։ Բայց Տէլքասէ ինչ ը բաւ։ Անգլիոյ հետ պայմանագրութիւնը կնքեց, և իսպանական և իտալական կառավարութեանց և միայն Գերմանիան բանի տեղ չդնելով, անոր չմայցուց, մինչդեռ յայտնի էր որ Գերմանիա իր անտեսական շահերը Մարոքի մէջ պիտի պաշտպանէր ուժգնակի։ Պայմանագրութեան կնքումէն երկու ամիս եռաքը միայն Պերլինի մէջ պաշտօնապէս իմացուեաւ անիկա, բայց ո՛չ թէ Ֆրանսայի կողմէ, այլ Անգլիոյ կողմէն, որ փութաց Պայմանագրութեան իր բաժինը հաղորդել Գերմանիոյ։ Պատահութիւնն ալ զա՛յս կը պահանջէր։ Բայց Մ. Տէլքասէ ինչ ըրաւ։ Ա՛լ աւելի առաջ երթալով Մարոքի իր դիւանագիտական ներկայացուցիչին միջոցաւ Մարոքեան կառավարութեան յայտարարեց թէ Ֆրանսա էֆերին հետ կը բանակցի յանուն եւրոպայի։ Ահիկա մանաւանդ գրգռեց միտքերը Պերլինի մէջ, ուր անուշադիր տեսակն մարդիկը չեն երբէք հանդուրժի որ Գերմանիա անօգուտ տարբերութիւն մը հաստատի և ուրիշները ըստ այնմ վարուին իրեն հետ։ դիւանագիտական նախատինք ը՛ն է Ֆրանսայի բռնած այն ընթացքը երկրի մը դէմ, որ ապահով ու մեծ շահեր ունի Մարոքի մէջ, և ամբողջ տարի մը ի զուր բապասելէ ետք թէ Ֆրանսա պիտի բարեհաճի՞ արդեօք վերջապէս Գերմանիոյ հետ բանակցութեան մտնել անոր Մարոքեան վաճառականութեան շահերուն համար, հարկ դատուեցաւ ազդու կերպով Ֆրանսայէն անկարօրէն գործել Մարոքի մէջ։ Բայխդակին մէջ Պիւլոյ կոմսին այս մտքը յայտարարութիւնէն վերջ Վիլհէլմ կայսր Թանճէր այցելութիւնը Գերմանիոյ գործողութեան յա՛յտ փայլուն հանգամանք մը տուաւ։

Երբ ուզենք աչքի առջեւ բերել Տէլքասէի գործած սխալմունքին ամբողջ ծանրութիւնը, պիտի տեսնենք թէ նոյն իսկ Ֆրանսայի մէջ չատ կը զարմանուի այս սխալմունքը։ Պիզմարք իշխան Ֆրանսայի քաղաքական սխալմունքները հասկնալու համար, օրինակ կը բերէր տանիքէն վար ինկող կղմինտրով մը, որ առաջին վայրկեանին ցաւը զգալով իր որպիսութիւնը հարցնողին կ'ըսէ.— «Գիէ չէ եթէ տասնկ երթալու ըլլայ։» Այս օրինակը հիմակ ալ կը յարմարի Տէլքասէի։ Ֆրանսայի նախարարը Անգլիոյ հետ պայմանագրութիւնը կնքելէն վերջ զգաց թէ դիւանագիտական մեծ յաջողութիւն մը չտեսաւ, և թէեւ Ֆրանսա իր ուանդական քաղաքականութեան մասին մեծամեծ զոհողութիւններ բրաւ Անգլիոյ Մարոքեան երկրամասի յաջողութիւնը ձեռք բերելով ասոր փոխարէն, բայց դարձեալ առիւծի բաժինը Ֆրանսայի ինկած կը թուէր։ Անգլիացիք յայտարարեցին թէ անգլեֆրանսական պայմանագրութեամբ Գերմանիա մինակ մնաց, կը զգացաւ զաղթային քաղաքականութեան մէջ, և ամբողջ Եւրոպայի մէջ արձագանգ գտաւ Անգլիայէն բխած այս գաղափարը, որ արձագանգեց նաեւ գերման Բայխդակին մէջ։ Տէլքասէ կարծեց առաջին մուրճի հարուածը տուած ըլլալ Գերմանիոյ մեկուսացման, և այս յանդուգն սխալմունքով փոխանակ հաւատարեցնելու Գերմանիան իր Մարոքեան շահերուն նկատմամբ, տեղէն անդամ չշարժեցաւ, մինչդեռ Սպանիոյ և Իտալիոյ իմացուց ժամանակին Ֆրանսայի և Անգլիոյ պայմանագրութեան Մարոքեան մասին պարունակութիւնը։ Ասի կա, ինչպէս ըսին, տարօրինակ և անպատասխանատու կարճատեսութիւն մըն էր։ Տարօրինակ, որովհետեւ ֆրանսացի նախարարը անսովոր անգիտութիւն մը ցոյց տուաւ նախ Ֆրանսացի ժողովուրդին տրամադրութիւններուն մասին, անպատասխանատու, որովհետեւ երեք տասնեակ տարիներէ աւելի ամենանուրբ և ամենախոհեմ դիւանագիտութեան մը շնորհիւ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ յառաջ բերուած իրաւախոհութիւնը, որուն համար աշխատեցաւ նաեւ ամբողջ Եւրոպա, ծանր հարուածի մը և մահառգութեան մը սպառնալիքին ներքեւ կը գտնուի։ Իրաւ է որ Տէլքասէ յաջողութիւն մը ունեցաւ, բայց կարճատեւ յաջողութիւն մը, որովհետեւ չատ չանցած գերման վարչապետ ֆօն Պիւլով գերման Բայխդակին մէջ յայտարարեց թէ Գերմանիա իր Մարոքեան քաղաքականութիւնը պարագաներուն հաւասար պիտի վարէ, և ահա եկան հասան ա՛յն պարագաները, որոնց մէջ Գերմանիա ոտքով մը ըրաւ Տէլքասէի սխալմունքին վրայէն, և հասկցուց Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան վարիչին թէ ո՛րքան չափազանցութեան կը առնէր Ալզասլոռէնի հետեւանքով Գերմանիայէն պզտիկ վրէժ մը լուծելու գաղափարը, և ո՛րքան կը սխալէր Գերմանիա անտեսելու իր ցանորքին մէջ, նոյն իսկ դիւանագիտական քաղաքավարութիւն մը ցոյց չտալով, և Մարոքի մէջ անոր ունեցած անտեսակն շահերը պզտիկցնելով։ Տէլքասէ այնպէս կարծեց որ պարտաւորուած չէ Անգլիոյ հետ կնքած իր պայմանագրութիւնը հաղորդել անոր։

Բայց ներկայ պարագային մէջ խընդիրը ո՛չ այնքան Մարոքեան համաձայնութեան և Մ. Տէլքասէի վրայ կը դառնայ, որովհետեւ ուրիշ բան և չատ աւելի կարեւոր բան մը եկած է թատերաբեմին վրայ։ Բարիզի և Պերլինի միջեւ լրագրական կռիւ արտայայտութիւններ կ'նան փոխանակուիլ։ Թանճէրի մէջ Վիլհէլմ կայսր արտասանած ճառին վրայ բազմապատիկ մեկնութիւններ կրնան տրուիլ։ Պերլինի մէջ կրնայ յայտարարուիլ թէ Ֆրանսա բնաւ չկրնար խառնուիլ Մարոքի անկախութեան և ներքին գործերուն, Բարիզի մէջ ալ կրնան ուրախ ըլլալ Անգլիոյ գործակցութեան հեռապակերին վրայ։ Սպանիոյ և Իտալիոյ չեզոքութեան վրայ, բայց պէտք է գիտնալ թէ Մարոքեան գործը զուտ առեւտրական և տնտեսական է, և հետեւաբար կարելի է խաղաղութեամբ համաձայնութիւն գոյացնել։ Գերմանիա իր առեւտրական շահերուն պաշտպանութենէն տարբեր նպատակ չունի, և Ֆրանսա ևս չի կրնար երբեք միտքէն անցընել իր ուզած կերպովը թեւարկութեան իրաւունք ունենալ Մարոքի վրայ։ Ընդհակառակն — և ա՛յս է մեծագոյնը և կարեւորագոյնը, որ այս առթիւ թատերաբեմին վրայ եկած է — Ֆրանսացիք իրենք սառակի կերպով կը պարտաւոր Տէլքասէի բռնած ընթացքը Գերմանիոյ դէմ, անունք չեն ուզեր բնաւ Մարոքի համար Գերմանիոյ հետ անդորրութիւնը վրդովել, այլ կ'ո՛ զեն որ Գերմանիա և Ֆրանսա իրարու դրացի բարեկամութեամբ ապրին։ Ուրախութեամբ կը տեսնուի Ֆրանսայի մէջ Գերմանիոյ հանդէպ այս տրամադրութիւնը։ Բաղաքականութեան մէջ երբեմն սխալմունքները լաւ հետեւութիւններ կ'ունենան։

Գերմանիոյ կզմացման վրայ Տէլքասէի երազը կարճ տեւեց. և անոր կը մնայ միայն իր սառակի յուսախաբութիւնը։ Ֆրանսական արժանահաւատ աղբիւրէ վերջերս պատմուեցաւ թէ Վալտէք-Ռուսոյի Դահլիճին մէկ քանի անդամները ժամանակ էին Տէլքասէն որ Գերմանիոյ հետ խնդիր հանել կ'ուզէր։ Այս ամբաստանութիւնը հիմա արձագանգ գտած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Ֆրանսական ժողովուրդը վերջին տասնամեայ շրջանին մէ՛կ բան միայն սովրեցաւ։ Ոսքով, ձեռքով կապուեցաւ ռուսական զինակցութեան, եւ օտարին կամքին ու քմահաճոյքին ծառայեց։ Հիմայ սակայն այդ զինակցութեան կնքումին վրայ ամէն հաւաք թաղուած է հանդերձ ա՛յն միլիառներով, որոնք Ֆրանսայէն հոսեցան դէպի Ռուսիա։ Ֆրանսական ժողովուրդը Ռուսիոյ զինակցութեան յուսախաբութենէն վերջը դժուար է որ նոր զինակցի մը՝ Անգլիոյ՝ փարի անոր այ՛ ընտրին այո՛ և ո՛չ ընտրին ո՛չ ընելով, և Մարոքի խնդիրն ալ արդէն լուսաբանած է զիրենք թէ Անգլիոյ հետ իրենց պայմանագրութիւնը ո՛րքան արժէք ունի, քանի որ ապագայ ըլլալիքի մը համար Ֆրանսա Անգլիոյ առաւ իր հաստատեալ և անարկելի իրաւունքները գաղթային և առեւտրական կարեւոր խնդիրներու մէջ։ Երկար ատենէ ի վեր Ֆրանսայի մէջ ժողովրդական չէ Գերմանիան մեկուսացնելու գաղափարը, ինչպէս նաև նոր զինակիցներ ունենալու գաղափարը, քանի որ անոնք ալ Թուսիոյ պէս առիւծի բաժինը իրենց համար պիտի ապահովեն։

Տէլքասէի բռնած ընթացքին համար Գերմանիոյ դիւրազգածութիւնը անչուշտ արդարացի էր։ բայց Գերմանիոյ համար բաւական գոհացում մը կրնայ ըլլալ որ Տէլքասէի սխալը Ֆրանսայի մէջ ընդհանուր եւ կծու պարսաւի մը առարկայ եղած է։ Խոտմնալից գետին մըն է ասիկա, որուն վրայ ապագային կարելի է երկու կողմին համար նպաստաւոր շէնք շինել, երբ Ֆրանսական ժողովուրդը միաքը դրած է Գերմանիոյ հետ խաղաղութեամբ ապրիլ, և ոչ թէ ա՛յն առթիւ յարդի կրակի պէս բռնիլ իրենց գերմանացի դրացիներուն հետ։ Պերլինի մէջ ալ խոհեմութիւնը ձեռքէ պիտի չձգեն, հետեւելով Պիսմարքի այն խրատին թէ արժանապատուութեան խնդիրը չափազանցութեան կը առնէր Ալզասլոռէնի համար Գերմանիայէն պզտիկ վրէժ մը լուծելու գաղափարը, և ո՛րքան կը սխալէր Գերմանիա անտեսելու իր ցանորքին մէջ, նոյն իսկ դիւանագիտական քաղաքավարութիւն մը ցոյց չտալով, և Մարոքի մէջ անոր ունեցած անտեսակն շահերը պզտիկցնելով։ Տէլքասէ այնպէս կարծեց որ պարտաւորուած չէ Անգլիոյ հետ կնքած իր պայմանագրութիւնը հաղորդել անոր։

Բայց ներկայ պարագային մէջ խընդիրը ո՛չ այնքան Մարոքեան համաձայնութեան և Մ. Տէլքասէի վրայ կը դառնայ, որովհետեւ ուրիշ բան և չատ աւելի կարեւոր բան մը եկած է թատերաբեմին վրայ։ Բարիզի և Պերլինի միջեւ լրագրական կռիւ արտայայտութիւններ կ'նան փոխանակուիլ։ Թանճէրի մէջ Վիլհէլմ կայսր արտասանած ճառին վրայ բազմապատիկ մեկնութիւններ կրնան տրուիլ։ Պերլինի մէջ կրնայ յայտարարուիլ թէ Ֆրանսա բնաւ չկրնար խառնուիլ Մարոքի անկախութեան և ներքին գործերուն, Բարիզի մէջ ալ կրնան ուրախ ըլլալ Անգլիոյ գործակցութեան հեռապակերին վրայ Սպանիոյ և Իտալիոյ չեզոքութեան վրայ, բայց պէտք է գիտնալ թէ Մարոքեան գործը զուտ առեւտրական և տնտեսական է, և հետեւաբար կարելի է խաղաղութեամբ համաձայնութիւն գոյացնել։ Գերմանիա իր առեւտրական շահերուն պաշտպանութենէն տարբեր նպատակ չունի, և Ֆրանսա ևս չի կրնար երբեք միտքէն անցընել իր ուզած կերպովը թեւարկութեան իրաւունք ունենալ Մարոքի վրայ։ Ընդհակառակն — և ա՛յս է մեծագոյնը և կարեւորագոյնը, որ այս առթիւ թատերաբեմին վրայ եկած է — Ֆրանսացիք իրենք սառակի կերպով կը պարտաւոր Տէլքասէի բռնած ընթացքը Գերմանիոյ դէմ, անունք չեն ուզեր բնաւ Մարոքի համար Գերմանիոյ հետ անդորրութիւնը վրդովել, այլ կ'ո՛ զեն որ Գերմանիա և Ֆրանսա իրարու դրացի բարեկամութեամբ ապրին։ Ուրախութեամբ կը տեսնուի Ֆրանսայի մէջ Գերմանիոյ հանդէպ այս տրամադրութիւնը։ Բաղաքականութեան մէջ երբեմն սխալմունքները լաւ հետեւութիւններ կ'ունենան։

Գերմանիոյ կզմացման վրայ Տէլքասէի երազը կարճ տեւեց. և անոր կը մնայ միայն իր սառակի յուսախաբութիւնը։ Ֆրանսական արժանահաւատ աղբիւրէ վերջերս պատմուեցաւ թէ Վալտէք-Ռուսոյի Դահլիճին մէկ քանի անդամները ժամանակ էին Տէլքասէն որ Գերմանիոյ հետ խնդիր հանել կ'ուզէր։ Այս ամբաստանութիւնը հիմա արձագանգ գտած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Ֆրանսական ժողովուրդը վերջին տասնամեայ շրջանին մէ՛կ բան միայն սովրեցաւ։ Ոսքով, ձեռքով կապուեցաւ ռուսական զինակցութեան, եւ օտարին կամքին ու քմահաճոյքին ծառայեց։ Հիմայ սակայն այդ զինակցութեան կնքումին վրայ ամէն հաւաք թաղուած է հանդերձ ա՛յն միլիառներով, որոնք Ֆրանսայէն հոսեցան դէպի Ռուսիա։ Ֆրանսական ժողովուրդը Ռուսիոյ զինակցութեան յուսախաբութենէն վերջը դժուար է որ նոր զինակցի մը՝ Անգլիոյ՝ փարի անոր այ՛

Ինդիրը քանի որ այս վիճակին մէջ է, կ'ըսէ Թղթակիցը անգլիական դիւանագիտութեան ազդեցութիւնը, ինչպէս արդէն նախատեսուած է անգլեֆրանսական համաձայնութեան մէջ, կրնայ ճամբան հարթել գժտութիւնը խաղաղութեամբ կարգադրելու, և այս գժտութիւնը պիտի չպատահէր, եթէ Տէլքասէ նախազգոյշ գտնուէր պաշտօնապէս գերման կառավարութեան իմացնելու ժամանակին անգլեֆրանսական համաձայնութիւնը ի մասին Մարոքի ինչպէս ըրինք մենք՝ Անգլիացիքս։

ՌՈՒՍՔ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷՆ ԱՅՍ ԽՆԴՐՈՅՆ ՎՐԱՅ

Բեռերպուրկի լրագիրները սուր հեռագրքրութեամբ կը հետեւին Վիլհէլմ կայսր Թանճէրեան այցելութեան, և ասոր մէջ զանազան տարբեր կը գտնեն Ֆրանքեւգերման պատերազմի մը։ Առիթէն օգտուելով ռուս թերթերը կը յայտարարեն թէ Անգլեֆրանսական պայմանագրութիւնը պիտի վնասուի, և Անգլիա մեծ ծառայութիւններու պիտի հանդիպի։

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

«Ժուռնալ»ի Թանճէրի Թղթակիցը հետեւեալ զարմանալի պատմութիւնը կը զրկէ իր թերթին Գերման կայսր Թանճէրեան այցելութեան վրայ.—

«Ն. Վեհափառութիւն նաւանգիստ հասնելով, Գերման դեսպանին ընդունեց պաշտէնը՝ ա՛ն բանախօսութեան զոր Մարոքի պատուիրակը պիտի ընէր յանուն իր կառավարութեան։ Պատուիրակը այդ բանախօսութեան մէջ չնորհակալ կ'ըլլար Վիլհէլմ կայսեր, որ Թանճէր գալով Մարոքի այժմեան տարբեր Ֆրանսայի հետ անոր ունեցած գժտարին բանակցութենէն միջոցին։ Կայսրը յայտարարեց թէ այդ տեսակ գրութիւն մը չընդունիր։ Ինք Մարոքեկան չէ իրեն վերագրուած դիտաւորութեամբ, և հետեւաբար չի՛ ըներ պատասխան տալ այդ ներկայացուցած գրութեան մասը։ Հետեւաբար, մեր ժեց ցամաք ելնել։ Ասոր վրայ էր որ Թանճէրի երբեմնի Գերման դեսպան Պառոն Թաթէնպախ, որ հիմա Լիզպոնայի Գերման դեսպանն է, և Մարոքի մէջ գերմանական գաղթային չարժման նախաձեռնարկը եղած է, չդեսնաւ գնաց և ի դրեց Ն. Վեհափառութենէն որ գոնէ քանի մը վայրկեան համար ցամաք ելնէ, որպէս զի արդիւնքը բարորովին անգծուած չըլլայ։

«Շա՛տ լաւ», ըսաւ կայսրը, «բայց չդենանէս կ'ելնեմ գերմանական հողի վրայ ոտքերս հանելու համար, և անմիջապէս գերմանական դեսպանատունը պիտի երթամ.»

Մ. ՏԷԼՔԱՍԷԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մ. Տէլքասէի օրկանը եղող Բարիզեան Թերթերը կը յայտարարեն թէ Ֆրանսա իր քաղաքականութիւնը պիտի չփոխէ Մարոքի մէջ, բայց պատրաստ է բացատրութիւն տալ եթէ բարեկամաբար ուզուին իրմէ։ Ներկայ թիւրիմացութեան պատճառը Մ. Տէլքասէ չէ։ Անգլեֆրանսական պայմանագրութեան ստորագրուելէն առաջ Բարիզի Գերման դեսպանը գիտէր պայմանները և Պերլինի Ֆրանսական դեսպանն ալ Հոկտ.ին յայտարարեց թէ Ֆրանսա առեւտրական ազատութիւնը պիտի պահպանէ Մարոքի մէջ, հետեւաբար ինչ արժէք կրնայ ունենալ Պերլինի և Վիեննայի Թերթերուն կողմէ Մ. Տէլքասէի վերագրուած սխալմունքը։ Գերմանիա եթէ բացատրութիւն ուզէր այն տեսեր, սիրով պիտի տրուէր իրեն։ Բայց Գերմանիա չուզեց այդ բացատրութիւնը, որովհետեւ միտքը դրած էր Ֆրանսայի մասին իր բռնած դիրքը փոխել։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՄԸ ԳՈՒՄԱՐՄԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐԸ

Պերլինէ կը հեռագրեն թէ վերջին օրերուս լուր տարածուած է որ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ ծանօթ խնդրոյն կարգադրութեան համար միջազգային դեսպանախորհուրդ մը պիտի գումարուի։ Կ'ըսուի թէ հրաւիրողը Սպանիա պիտի ըլլայ։ Սրդէն 1880ին այդպիսի դեսպանախորհուրդ մը տեղի ունեցաւ Մատրիտի մէջ, որուն մասնակցեցան բոլոր մեծ և մէկ քանի փոքր Պետութիւններ, ինչպէս նաեւ Միացեալ Նահանգները։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԶԱՐԻՆ ԿԱՄՔԸ

Բարձրատիճան ռուս պաշտօնատարներ Վլատիմիր Մեծ-Դուքսին ապարանքին մէջ գումարում մը ունեցան խորհրդակցեցան հաշտութեան խնդրոյն վրայ։ Ներկաներուն մեծամասնութիւնը ի նպաստ հաշտութեան էր։ Խորհրդակցութենէն արդիւնքը կայսեր հաղորդուելով Ն. Վեհափառութիւն յայտարարեց թէ պատերազմը պէտք է շարունակուի, ինչ որ ալ ըլլայ։

ՀԱԲՈՆՑԻՔ ՔՈՐԷԱՅԻ ՄԷՋ

Միքատոյի կառավարութեան և Քորէայի միջեւ հաստատուած նոր պայմանագրութեան մը համաձայն Հաբոնի յանձնուեցաւ Քորէայի հեռագրական թղթատարական և հեռաձայնական վարչութիւնը։ Այս ազդիւրներէն առաջ եկած բոլոր հասոյթները Քորէայի գանձուն պիտի վճարուին, բայց հակակշիռը Հաբոնի ձեռքը պիտի ըլլայ։

ԾՈՎԱԿԱԼ ՈՒԽԹՕՄՍՔԻԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Մովակալը ինքզինքը արդարացնելու համար անցեալ օրի Օգ. 10ին Բարի Արթուրի նուագին ձախողուածին պատասխանատուութենէն, կը յայտարարէ թէ սխալ է որ ինք հրաման տուած ըլլայ նաւատորմին Բարի Արթուր դառնալ ծովակալ Վիթէլսբիի սպանուելէն վերջ։ Երբ ծովակալը սպանուեցաւ, ընդհակառակն ինք որոնց կը ուրիշ դարձեալ և ճամբայ մը քանալով Ճարոնական նաւատորմին մէջէն Վլատիվոստոք փախչի։ Բայց դժբախտաբար Վիթէլսբիի սպանուելէն անմիջապէս վերջ գլխաւոր մարտանաւին դեկը կոտրեցաւ, և նաւը սկսաւ իրեն վրայ դառնալ։ Ամբողջ ռուսական մարտանաւերը դէպ մը եղան իրարու մօտ թշնամիին Թնդանօթներուն դիւրին նպատակ-կէտ մը դառնալով։ Մովակալ Ուխթօմսքի զանոնք այս դժուարութենէն ազատելու համար, պարտաւորուեցաւ նաւն ընել և քաշուիլ Բարի Արթուր։ Արդէն գիշեր եղած էր։ Կռիւի տեսն բոլոր կայմերը և տախտակները ծուրկ ծուրկ եղած էին և հարկ կ'ըլլար ձեռքով նաւն ընել։ Այս նշանները մասնէն միայն կարելի էր տեսնել, և նաւն առուղներուն արգելք կ'ըլլար ռուսերի տեղատարափը։

ՌՈՒՍԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՄԸ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուս Սինոդը որոշած է եկեղեցական ժողով մը գումարել Պատրիարքի մը ընտրութիւնը կատարելու համար։ Ռուսական Պատրիարքութիւնը կար մինչեւ Մեծն Պետրոսի օրով։ Առաջին ռուս Պատրիարքը կը կոչուի Եալ։ Մեծն Պետրոսի օրով Պատրիարքի պաշտօնը ջնջուեցաւ և Սինոդին յանձնուեցաւ եկեղեցւոյն վարչութիւնը։ Սինոդին վարիչները աշխարհական կ'ըլլան, որոնց մէջ մանաւանդ մեծ հոչակ հանած է արդի վարիչը Բօպէտոնօսցեւ։

⁂ Կ'ըսուի թէ Բօպէտոնօսցեւ պիտի հրաժարեցուցի պաշտօնէն.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ 6 Ապրիլ.—Էտուարտ թագաւոր այս առաւս մեկնեցաւ Զէյրինկրոսէ, Բարիզի ճամբով Մարսիլիա երթալով, Ալեքսանտրա թագուհին դիմաւորելու համար։ Թագաւորը մեկնած պահուն խանդավառ կերպով ողջունուեցաւ բազմութենէն։

ԲԱՐԻԶ.— Լոնտոնէ կը հեռագրուի «Հավասի». — Հաւասի աղբիւրէ լուր կը տրուի որ Մ. Լուպէ այսօր կէսօրէ վերջ դիմաւորելու պիտի երթայ Էտուարտ թագաւորը Բիէրֆիթի մէջ։ Նախագահը Էտուարտ թագաւորին պիտի տպասէ Սէլիէ կայսրանին մէջ. Բարիզի շրջակայքը, և Ն. Վեհափառութեան պիտի ընկերանայ մինչեւ Լիսնի կայարանը։

— Էտուարտ թագաւոր իրիկուան ժամը 5.53ին հասաւ Բիէրֆիթ ուր իրեն կ'սպասէր նախագահ Մ. Լուպէ։ Շատ սիրալիր տեսակցութենէ մը վերջ թագաւորը հրաւիրեց Մ. Լուպէն իր դիմաց նստիլ, և կառախաւորը մեկնեցաւ ժողովուրդին խանդավառ ցոյցերուն մէջ։ Կառախաւորը ժամը 6.35ին հասաւ Լիսնի կայարանը։ Էտուարտ թագաւոր վար իջաւ և հրաժեշտ առաւ Մ. Լուպէէն, շնորհակալութիւն յայտնելով անոր որ ճամբորդեց իրեն հետ։ Մ. Լուպէ պատասխանեց թէ կը յուսայ որ մօտերս հանդիպելու պիտի ունենայ ընդունելու Ն. Վեհափառութիւնը։ Ամբողջ տեսակցութեան միջոցին թագաւորը և Մ. Լուպէ իրարու ձեռք տեղած մնացին։ Ժամը 7.10ին Էտուարտ թագաւոր մեկնեցաւ Մարսիլիա խուռն բազմութեան մը խանդավառութեան մէջ։

ՀՌՈՄ. — Նաբուլէն կը հեռագրեն թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը այս առաւս հոն ժամանեց։ Զանազան նահանգներէ մեծ բազմութիւն մը եկած է։ Գերմանիոյ կայսրը սեսնելու։ Իտալիոյ թագաւորը Վիլհէլմ Բ.ի հետ ներկայ պիտի գտնուի հանդիսական ներկայացումի մը Սան-Բարլօ թատրոնին մէջ։

—Թագաւորը Մ. Մ. Թրգոնի և Միրպաելլօյի հետ Նաբուլի մեկնեցաւ, ացելելու համար Վիլհէլմ կայսր, որ երէկ հոն հասաւ «Հօհէնձոլէրն» զբօսանաւով։

ՆԱՊՈԼԻ.— Թագաւորը Մ. Մ. Թրգոնի և Միրպաելլոյի հետ հոս հասաւ։ Ան իսկապէս գնաց «Հօհէնձոլէրն» զբօսանաւը, այցելելու համար Վիլհէլմ կայսր։ Շատ սիրալիր եղաւ երկու վեհապետներուն տեսակցութիւնը։ Ճաշէն վերջ Վիլհէլմ կայսր այցելեց Իտալիոյն «Ռէկինա Մարկերիթա» զբրահաւորը, և յետոյ ցամաք ելնելով գնաց թագաւորական պալատը, ուրկէ երկու վեհապետները պտոյտ կատարեցին ինքնաշարժ կառքով։ Իրիկունը, ի պատիւ Վիլհէլմ կայսր հացկերոյթ տուեցաւ արքայական պալատին մէջ։ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը բաժակ առաջարկեց Վիլհէլմ կայսր կենաց, ըսելով թէ իր այցելութիւնը աւելի կամ պիտի ամրապնդէ երկու երկիրները իրարու միացնող սերտ կապը, որ երաշխիք մըն է խաղաղութեան երկու ժողովուրդներուն համար և գրաւական մը՝ բարգաւաճ ապագայի մը համար։ Վիլհէլմ կայսր պատասխանելով՝ ուրախութիւն յայտնեց։ Առաւոտ գահաժառանգ մը պարգեւեց Իտալիոյ թագաւորին։ Իր խօսքը վերջացուց ըսելով թէ Երեւան զինակցութիւնը ամուր և վստահելի գրաւական մըն է խաղաղութեան, և անոր պաշտպանութեան տակ ա՛րթնանան երկու դաշնակից ժողովուրդները, դէպի յառաջդիմութիւն։ Վիլհէլմ կայսրը վաղը Մեսինա պիտի մեկնի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հռոմէն առնուած տեղեկութեան մը նայելով որոշուեր է թէ Գերման կայսրը Սիրակուսա զբաղնուած ինքնին Սիրերկրականի անգլիական նաւաբեկութենէն մեծ մը զրկուի զայն ողջունելու։

ԲԱՐԻԶ.— Ո՛չ կը հերքուի և ոչ ալ կը հաստատուի այն զրոյցը թէ Ֆրանսա ձեռք բերած ըլլայ Մարոքի ընդարձակ հեռագրաձեւերու մենաշնորհը։

— Մ. Տէլքասէի և Մարոքի վերաբերեալ հարցապնդմանց հեղինակներուն միջեւ տարուած տեսակցութեան մը հետեւանքով, այդ մասին կատարուելիք վիճաբանութիւնը անոր պայման ժամանակով յետաձգուեցաւ։

ԹՕՔԻՕ.— Մանչուրիոյ ճարոնական բանակեալները պատանապէս կը տեղեկագրուի.— Քայուանոյի շրջակայքը գտնուող Ճարոնցի զորքերուն մէկ մասը ամ-ոյս էն կէս օրէ վերջ ետ մղեց Ռուսերը Քուլուչուէ. երեք մղոն հեռի Մին Հաւաչիէ դէպի հիւսիս տարեալ և գրաւեց այն գիւղը։ Ռուսք յարձակեցան Քիուքիտունկի վրայ. բայց կատարելապէս ետ մղուեցան դէպի հիւսիս։ Ճարոնցիներէն 27 հոգի վիրաւորուեցան այս կռիւին մէջ, Ռուսաց կորուստներուն ճիշդ թիւը յայտնի չէ, բայց կը կարծուի թէ 200 հոգի կորուսին։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Զօր. Քուրէվիչ ասոյս 6 թուով կը հեռագրէ ընդդ. սպայակոյտին.— Քիւլիւ է 5 վերոգ հեռու մը ջոկատը ընդհարում մը ունեցաւ Ճարոնցի հետեւակազօրաց հետ։ Թշնամին երկու դիրքերէ դուրս հանուեցաւ և ցրուեցաւ մեր կրակէն և խաղախներու յարձակմանէ չկարենալով տոկալ։

ԼՈՆՏՈՆ.—«Սենդրոլ Նիւզ»ի Մանչուրիոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.— Բօնուանէ անդին գտնուող Ճարոնական զօրքերը չարունակեցին իրենց յառաջխաղացութիւնը և մէկ քանի ժամուան կռիւէ մը վերջ գրաւեցին Մուեուլոն. Միլենուաչէնկի մօտ։

— Ճարոն 100 միլիոն ենէն նոր փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի հանէ Մայիսի սկիզբները։

ԼՈՆՏՈՆ. — Նիուչանկէ կը հեռագրուի թէ Ճարոնցիք մեծ ոյժեր կը զրկեն Քիրին զոր ե՛ամրացնէ Զօր. Լինեվիչ, և բազմաթիւ զօրք կը համախրմբէ հոն։ Ռուսք զօրեղապէս պիտի պաշտպանեն Քիրինը, որու մօտ ճակատամարտ մը կը սպասուի։ Ճարոնցիք յառաջ կը խաղան դէպի Քիրին։ Զօր. Լինեվիչ 50,000 հոգի զրկեց անմիջապէս Քիրինի վրայ։

— Թօքիօէ կը ծանուցուի թէ բազմաթիւ օգնական զօրք պիտի զրկուի Մանչուրիա։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ. — Պատերազմական նախարար Զօր. Սախարով յայտարարեց Թղթակցի մը թէ մեծ թուով օգնական զօրք և տրագահարուած թնդանօթ զրկուեցաւ Մանչուրիա. և Զօր. Լինեվիչ մօտերս 400,000 հոգի պիտի ունենայ իր հրամանին տակ։ Նախարարը յայտարարեց թէ Ռուսիա երբեք չի խորհիր հաշտութիւն կնքել. վասն զի բաւական զօրք և դրամ ունի պատերազմը յարատեւելու համար։

ԲԱՐԻԶ. — Բեռերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Վաճառականաց Թղթակցի մը՝ Մոսկուայի կուսակալ անուանուած է։

—Բեռերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիա յոյս ունի որ Ռաժաֆ-Թվենսքի յաղթական պիտի հանդիսանայ։ որով

ծավային գերակշռութիւնը ձեռք պիտի բերէ և պատերազմիկներուն կացութիւնը բոլորովին պիտի փոխէ։ Այդ նպատակով բացարձակ հրամաններ ղրկուեցան, որպէս զի Վլատիվոսթոք պաշտպանուի և այդ տեղը ճաքոնեներուն ձեռքը չձգելու համար ամէն միջոց ձեռք առնեն։ Այժմ Վլատիվոսթոքի նաւահանգիստը ազատած է սառերէն և նաւաբաժինը նորոգուած է։ Վլատիվոսթոքի մէջ Ռուսք ունին 2 յանձնաս. թրփիլնալածներ և կապ մը ընդծովեանոր։ Ռուս ծովային նախարարութիւնը 250 միլիոն բուպլի յատկացուց նոր մարտանաւերուն շինութեան։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ահռելի աղէտ մը եղաւ Հնդկաստանի մէջ պատահած երկրաշարժը։ Տարինստրա գիւղը ամբողջովին քանդուեցաւ, բազմաթիւ բնիկներ և եւրոպացիներ կորան։ Սոսկալի կերպով վնասուեցան Էրէյտար, Եուլունտուբ, Ֆելոզէրբ, Մուլթայ, Ռալաւլ, Բիւնթ, Բաշմիր, Տալնուզի, Բաքալա և Մալիրքոդա քաղաքները։ Հեռագրաթելերը խզուած ըլլալով չգիտցուիր թէ աղէտը որ սատիճան մեծ է։

— Բոլայի մօտ Իսաալցի սպայ մը ձերբակալուեցաւ։ Այդ սպան է Ճիրոտանի Բէնչի տեղակալը Անքոնայի պատկազորքէն։ Պոպարեկալի բերդին պահակը ձերբակալեր է այդ սպան։ Վիէննայի և Հռոմի միջև բացառութեանց քուն փոխանակութիւնէ մը եաք, սպան քաղաքային իշխանութեանց յանձնուեր է՝ իբրեւ լրտես ամբաստանուելով։

30000 ՈՍԿԻԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴ

Շնորհակալութեամբ կարդացի այն տողերը զոյց գրած էիք բարեյիշատակ Տավուա փաշայի Մ. Ցակոբայ անկելանոցին ի նպաստ բրած 30000 անգլ. ոսկի կտակին առթիւ։ Այդ մասին ես ալ պիտի գամ քանի մը լրացուցիչ մասեր աւելցնել ձեր գրածներուն։

Փաշային հոգեզաւակը հիմա կը գտնուի Բարիզի Մ. Կելեստինեանց (Célectin) աբեղայարանին մայրապետանոցին մէջ։ Իսկ կտակին հսկողութիւնը կը կատարէ Լոնտոնի լորտ քաղաքապետը որ ըստ օրինի կը նախագահէ Անգլիոյ մէջ աւանդ տրուած կտակներուն վրայ հսկելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովի մը։ Լորտ քաղաքապետը 30000 ոսկիի ահագին ամբողջութիւնը չի ղրկեր ժայրապետին, նկատելով որ Աստուծոյ նուիրուած կոյս մը պէտք չունի այդչափ մեծ գումարի մը։ Օրիորդը կատանայ իր ապրուստին բաւական չափ դրամ մը, որկէ փոքրիկ մաս մը ալ կը զրկէ իր մերձաւոր ազգականուհիին զոր «մօրաքոյր» կ'անուանէ։ Մնաց որ երկար տարիներ առաջուան չը գանձց Օրիորդը, քանի որ Բարիզ Սրամանոներուն ատն մէջ կը մնայէր։ Հետեւաբար տոկոսները իրարու վրայ քարդուած են և հիմա գուցէ 40—50000 ոսկիի հասած է կտակեալ գումարը, որուն տոկոսը անսահ յիւսակ մը պիտի թողու հանգուցեալ փաշային բարեսրաութեան։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԸ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆՔ

ԱՍՏՂԻԿ-ՀԵՐՄԻՆԷ, որդի Տէր և Տիկին Սարգիս Բիպարեանի, կնքուած Եէնի Դարուի եկեղեցիին մէջ ձեռամբ Տ. Յուսիկ քահանայի և կնքահայրութեամբ Տիար Մարթիրոս Մարկոսեանի։

ԲԱՄԲԱԿ ԵՒ ՑՈՐԵՆ

ԼԻՎԼԲՈՒԼ, 6 Ապրիլ

Բամբակի հրապարակը բացուեցաւ.

Մայիս	— Գուլիս	4.16
Յուլիս	— Օգոստ.	4.19 քիչ գործ կայ
Օգոստ.	— Սեպտ.	4.20
Հոկտ.	— Նոյեմ.	4.21

Ցորենի հրապարակը գոցուեցաւ.

Նիւ-Եորք	Մայիսի համար	111¼
Լիվրբուլ	Մայիսի »	6/6/5/8
»	Յուլիսի »	6/7⅓
Ինքպակ	Մայիսի »	112⅝

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

7 Ապրիլ 1905

Ֆրանս. 3% Français)	99 37
Ռէնթ (Tab. Turcs)	372 —
Օմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	89 15
Եկիպտացի (Lots Turcs)	134 50
Պանկ Օթթ. (Banque Ott.)	604 —
Թրանսվալ (Transvaal)	103 —

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ»Ի ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՒ ՆԱԽԿԻՆ ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Թաց աչքով և խոր վիշտով կը ծանուցանենք մահը Թերթիս բազմաչնորհ և արդիւնաւոր հիմնադիր և նախկին արտօնատէր-խմբագրապետ Կարապետ էֆ. Փանոսեանի օր երեկ տեղի ունեցաւ իր Եէնիգաւրի բնակարանին մէջ։

Այս անդարմանելի կորուստին առջեւ բոլորովին այլայլմէ եղած անկարող կը զգանք զմեզ իր անունին ու գործունէութեանը պատշաճ բառերով ծանուցանելու այնչափ սիրուած ու յարգուած անձի մը առյաւէտ բաժանումը։

Հանգուցեալը իր լրագրական չիսնամեայ անօրինակ ու տենդայոյզ գործունէութենէն եաք, խնայած պարապուած, անկողին ինկած էր մօտաւորապէս 10 տարիէ ի վեր, որու մէջոցին հեռաշեռէ կորնցուցած էր իր ֆիզիքական ու մտաւորական կորովը։

Հակառակ այս ցաւատանջ հիւանդութեան երբեք չէր դադրեր սակայն իր անչափ խնամով հիմնած և կեանքին զոհաբերութիւնով առաջացուցած Մանզումէին արդի վիճակը հետաքրքրուելէ, որուն օր աւուր զարգացնալն ու առաջդիմելը լսելով, կենդանութեան շող մը ՁԷ վառէր իր մարած բիբերուն խորը, միակ մխիթարութիւնը իր մահաւերձի օրերուն։

Հիւանդութիւնը իր սովորական վիճակին մէջ էր մէկ քանի տարիէ ի վեր։ Այս ձեռ քանի մը անգամ իրարմէ ծանր կաթուածներ աւելի տառապեցուցին յարգելի հիւանդը որ վերջապէս երեկ իր վերջնական հանգիստը գտաւ։

Կարապետ Փանոսեան կեսարացի էր և մօտաւորապէս 80 տարեկան կար։ 1842ին 15 տարեկան հասակին մէջ Պօլիս եկած էր ուր մօտ յիսուն տարի առաջ հիմնած է Մանզումէի Էֆքեարը Միւճտիի Էրճիաս անուամբ։

Իր լրագրական կեանքը այնչափ բեղուն ու բազմակողմանի եղած է որ, կարելի չէ ափսփոյ քան մը գրել այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ։

Բայց Փանոսեան միայն լրագրութեան մէջ չէ սահմանափակած իր գործունէութիւնը, թարգմանած է բազմաթիւ հատորներ, հիմնած է Ագապեան և Փանոսեան վարժարանները, վարած է Հիւանդանոցի մատակարարութիւնը, և վերջապէս իր կեանքին իւրաքանչիւր օրը գործունէութեան ասպարէզ մը եղած է, որուն կը վկայեն բոլոր ժամանակակիցներն ու իր ետեւը թողած գործերը։

Անանք որոնք լաւ տեսած են Փանոսեանի հրապարակագրական կեանքը, գիտեն թէ լրագրութիւնը բոլորովին նոր հիմի մը վրայ դրած է ներմուծելով անոր մէջ քննադատութեան ոգին, զոր երբեմն այնչափ խիզախօրէն առաջ տարած է որ, իր դէմ հանած է այն ատենի օրուան հայ ղեկները։ Ժողովրդական լրագրութիւնը ինք հիմնած է և առաջին անգամ ինք է որ հրատարակած է 10 փարայի օրաթերթը, առաջ իրիկուն զատ զատ տպագրութիւններ ընելով, և այսպէս օրը երկու անգամ հրապարակ հանելով զայն։ Ինքն էր որ ամէնէն աւելի քննադատեց պարահանդէսի զեղխ միջավայրը անոր ամբողջ գեղեցիկները ջախջախիչ լեզուով մը պարզելով իր ընթերցողներուն։

Հակառակ իր քննադատող գրչին և ձաղկող ոգիին, անձնապէս խիստ հեզահամբոյր ու կենցաղագէտ անձնաւորութիւն մըն էր, միջահասակ, գիրուկ, լայն ճակատով, արտայայտիչ աչքերով ու մեծ գլուխով պատկառելի անձնաւորութիւն մը, որ իրապէս յարգանք կը ներշնչէր ամէնուն։ Ընդհանրապէս քիչ կը խօսէր և միշտ յուռեսես էր։

Իր մահը մեծ կորուստ մըն է հայ լրագրութեան համար, որուն ամենէն կարկառուն և փայլուն դէմքը եղած է յիսուն տարի ամբողջ իր խիստ անձնական աշխատութիւնովը և անժխտելի արժանիքներովը։

Հանգուցեալը կը թողու միակ քոյր մը։

Ցուղարկաւորութեան հանդէսը, ինչպէս կը տեսնուի առորեւ հրատարակուած մահագրէն, պիտի կատարուի վաղը Մայր եկեղեցիին մէջ։

Հանգուցեալին յիշատակը լարգող եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութիւններէն կը խնդրուի պատուել յուղարկաւորութեան հանդէսը, իբրեւ հրաւիրագիր նկատելով հրատարակուած մահագրէն։

Մանզումէի էֆքեարը հայաթերթի արտօնատէր Յովհաննէս Ֆ. Դայսէրեան, Օր. Ագապի Փանոսեան, Յովհաննէս և Յարութիւն Մոսպիտեան խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը

ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ

ԵՒ ՆԱԽԿԻՆ ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ «ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ» ՀԱՍԱՐԱԿԻՆ

որ իր մահկանացուն կնքեց երէկ, Ուրբաթ, 25 Մարտ 1905, իր՝ Եէնի Դարուի բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, Կիրակի, ժամը 7 ու կէսին, Գալատարուի Մայր եկեղեցիին մէջ, ուր փոխադրուած է արդէն հանգուցեալին մարմինը։

26 Մարտ 1905

Պոլիս

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Ռ. Է. Պէրպէրեան և Յովհաննէս Է. Հիրդլեան Խորհրդոյ հրաւէրին վրայ յայտագրած էին իրենց կարծիքն ու տեսութիւնները Կրթ. Ծրագրին, բարեփոխութեան խնդրոյն նկատմամբ։ Խորհուրդը կարդաց այս գրերը և ձեռք առնելով խնդիրը, խորհրդակցութիւններ և վիճաբանութիւններ կատարեց նախակ Թաղաներու մէջ ուսուցչութիւնի առարկաներուն և մանաւանդ ուսանողներուն եղանակին վրայօք և խորհրդակցութեան շարունակութիւնը թողուց յաջորդ նիստին։

2. Մարաքազաքիս Ազգ. Վարժարանաց ներկայ 1904—1905 տարւոյ վիճակացոյցը և պաշտօնի վրայ գտնուող ուսուցչաց ցուցակը պատրաստուած ըլլալով հաղորդուեցաւ Խորհրդոյ։ Այդ վիճակացոյցէն գլխաւորաբար կը տեսնուէր որ ներկայ տարեշրջանին մէջ երկսեռ աշակերտաց ընդհ. թիւը կը հասնէր 5766ի, նախորդ տարւոյն վրայ 200 աշակերտի աճեցեր էին և միւսները նախակրթութեան հետեւող։ Վարժարանաց մէջ կը պաշտօնավարէին 189 ուսուցիչ և 115 ուսուցչուհի և վարժարանաց տնական ծախուց գումարը կը յանգէր 84.113 գրշ.ի, նախորդ տարւոյն վրայ իբր 2000 գրշ.ի խնայողութեամբ։ Խորհուրդը ուշադրութեան առնելէ յետոյ այս ցուցակները, որոշեց վիճակացոյցը ներկայացնել Ս. Պարիարք Հօր նախորդ տարիներու նման տպագրելու համար։

Խորհուրդը ասնցմէ զատ զբաղեցաւ մէկ քանի կրթական խնդիրներով։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ առաջնապետ Տօքթ. Տիգրան պէյ Աէէյեան և առենադպիր Պօղոս էֆ. Քէրեստէճեան, երէկ եէտի Գուլէի Որբանոցը երթալով, այցելեցին և քննեցին որբերուն ուսումնական վիճակը։

ԳՈՒՄՊԱՐՈՒԻ ԴՐՍԻ Ս. Ցարութիւն եկեղեցիին մէջ վաղը առաւաւոտեան քարոզէ Տ. Բարգէն վարդապետ։

ՊԻԼԷՃԻԿԷՆ, Ղազարոս էֆ. Թորոսեան կը գրէ մեզի.— Պիլէճիկի և թեմական ակոխ մեռցած խնդրոյ մասին լրաւական գրուածներ կարդացինք թերթերու մէջ, ամանք թիւրիմացութեամբ, ոմանք ալ ճշմարտութիւնը սքողելով գրեցին, սակայն ուրախ ենք ըսել, որ բոլոր թեմական գործերը, ղերծ կնճիռներէ, գոհացուցիչ հանգամանք մը ստացած են։ Տեղւոյս կարեւորագոյն բարձիթող եղած խնդիրը, վարժարանի չենքի խնդիրն էր, որ թէեւ բաւական առենէ ի վեր ակսուած էր ու զանազան պատճառով ընդհատուած, սակայն շնորհիւ Առաջնորդ Սրբազանին, ամէն խոչընդոտ յաղթուեցաւ։ Այլ ևս ոչ է կուսակցութիւն գոյութիւն չունի. բոլոր ազգ. պաշտօնէութիւնք ի մի ձուլուած կ'աշխատին ի զլուխ հանել դպրոցին չինութեան գործը։ Առաջնորդ սրբազանը թէեւ անդեալներն Ս. Պատարիարք Հօր կողմանէ արտօնուած էր ներկայ ըլլալու քեռորդւոյն հարսանեկան հանդէսին, սակայն Ն. Սրբազնութիւն նկատելով որ՝ իր բացակայութիւնը կրնայ նորանոր դժուարութեանց տեղի տալ, ինչպէս պատահած էր Տ. Մովսէս եպս.ի Ատանա գացած միջոցին, պատշաճ դատեց մնալ գործին գլուխը և հսկել աշխատութիւններուն։ Անցեալ շաբթու Ս. Առաջնորդը քաղաքէս 4-5 ժամ հեռի Գազէլիկ ըսուած վայրը գնաց ու նպաստաւոր գնով մը գնեց դպրոցին չինութեան համար հարկ եղած տաղաձները։ Պէլէճիկցիներուն մաքերը յուզող խնդիր մը եւս կար՝ բաղնիքի չինութեան հաւաց խնդիրը, որ խաղաղութեամբ քննուեցաւ ու փակուեցաւ լիակոր Մասնախմբի մը միջոցաւ։

Մեր թեմին մէջ այլեւս չէ մնացած ոչ է առկախ խնդիր, ինչ որ գոհունակութիւն կը պատճառէ տեղացիներուս։

Իսկ դպրոցի չինութեան խնդրոյն մէջ ապագային մեծ դեր մը կատարէ քաղաքիս Մխիթարեանցի պէսը, որ լուսամիտ և կրթասէր անձնաւորութիւն մըն է։ Նորին Վսեմութիւն մէկ քանի օր առաջ, ընկերակցութեամբ մի քանի երեւելիներու բարեհաճեցաւ այցելել Ազգ. երկսեռ վարժարանները և խրատեց ուսանողներն ու խրախուսեց ուսուցիչները, յորդորելով որ խզմի մաքաշխատին։ Առաջնորդ Հայրը պատշաճապէս պատասխանեց Նորին Վսեմութիւնը և իր հետեւորդները, որոնք այցելեցին նաեւ Նորաշէն վարժարանին չենքը։

ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԲՐԱԲԻՈՆ Թ. ԳԱՐԱՄԱՃԵԱՆԻ

Երէկ ժամը 8½ին Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը հանգուցեալ ոսկերիչ Թորոս էֆ. Գարամաճեանի կողակից՝ Այրի Տիկին Բրաբիոն Գարամաճեանի։ Տաճարը ջայ ախուր առթիւ ամբողջովին լուսազարդուած էր և ճիշդ ժամերը ժամարեսի մը վրայ կը հանգչէր հանգուցեալին դագաղը։ Մաղկեպսակներ որկած էին Տէր և Տիկին Կարապետ էֆ. Մնարիկեան, Ն. Ա. Մ. Մուրատեան վաճառական քարաւզարները՝ Յովհաննէս Նիկողոսեան և Արամ Թագաւորեան էֆէնտիները։ Մեռելական արարողութեանց կը նախագահէր Տ. Բարթողիմէոս արքեպս. Զաքեան իր յուրջը ունենալով Տ. Հայկակ Ա. եպս. Դիմաքեան, Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան և Տ. Տ. Վահան Յակոբեան, Գրիգոր Աբարեան, Եղնիկ Պապեան, Մարկոս Գարագաշեան վրդ.ները, Բերայի, Ղալաթիոյ, Ֆերիգիւղի քահանաները և բազմաթիւ դպիրներ։

Դասին մէջ իրը սգակիր կեցած էին Տ. Կարապետ Ա. քհ. Սանասարեան, եւ Տ. Գէորգ Աւանեան, Տ. Խոսրով Գալրագճեան և Տ. Տոնատ Բաշալեան քահանաները։

Տաճարը ամբողջ լեցուած էր յուղարկաւորներու առատ բազմութիւնով մը ուր ի մէջ այլոց կը նշմարուէին. Տեարք՝ Տիգրան Եուսուֆեան, Գրիգոր Էվրէնեան, Յարութիւն Ապահեան, Սարգիս Թաշճեան, Խաչիկ Խորասանեան, Անտոն Թարագ. Մինրան Կեսարեան, Յակոբ Էսատեան. Սեդրաք Տիլսիզեան, Մինրան Սմբատեան, Բերորէ Տամատեան, Բարթիկ Մնտիկեան, Եպիս Վէզիրեան, Մարտիրոս Գարամաճեան, Տօք. Թարգասեան, Թէրթիս արտօնատէր Յովհաննէս Ֆ. Դայսէրեան, Կարապետ Գարամաճեան. Կարապետ Մնտիկեան, Մինրան Մուրատեան, Մինրան Տէր Ներսէսեան. Գարրիէլ Գ. պեան, Յովհաննէս Մուրատեան, Վարդան Փիլանեան, Բերորէ Թէքէեան, Դանիէլ Հանէսեան. Նշան Հանէսեան, Յովհաննէս Հանէսեան, Մինրան Մէլէմեան, Խաչիկ Էլիկիւզէլ. Գրիգոր Ոսկեան. Յովհաննէս Պառաւեան. Մանուկ Կարագեան, Մինրան Էսէֆեան, Մինրան Նազարեան, Եաղուպ Նշատեան, Աշտ Սէֆէրեան, Եսայի Փափազեան, Վահան Եկաւօֆ, Մագսուտ Շահպազ, Արմենակ Գարամանեան, Յակոբ Բաժպուքեան, Թորոս Տէ Փրճիպաշեան, Սիսակ Ա. Ճէվեան, Սեդրակ Պալթեան, Յովհաննէս Ղազիկեան. Սարգիս Թասլաքճեան, Յարութիւն Պարթզամեան. Ղազարոս Ղազարեան, Արշակ Սթամպուլեան, Լեւոն Ճէզվէճեան, Մագսուտ Յակոբեան, Խոսրով Ճանպէճեան, Յարութիւն Ղուկասեան. Յարութիւն Փափազեան. Վահրամ Անտոնեան. Հրանտ Պապեան, Գասնիկ Իլթիճեան, Գասնիկ Սեպուհեան Յակոբ Ինայէթեան. Ռուբէն Մելքոնեան, Բարթիկ Թաթարեան, Խաչիկ Պարոնեան, Մուրատեան-Մանիկեան վաճառական պաշտօնեաներն և ուրիշ բազմաթիւ հայ և օտարազգի ծանօթ անձնաւորութիւններ։

Մեռելական արարողութիւններէն վերջ. որոնք այնքան սրտառուչ կերպով տեղի ունեցան, Բերայի քարոզիչ Տ. Հայկակ արքեպս. Դիմաքեան բեմ ելնելու և բնաբան առնելով, «Զի՛ ախատ առնէք զկինդ. գործ մի բարի գործեաց դա յիս, ասեն.» խօսքը, յուզիչ չեյսերով խօսեցաւ և ի վեր հանեց հանգուցեալ տիկնոջ, իբրեւ բարեմոյն, ընտանեաէր և բարի քրիստոնեայ կին, ուստեղծ կեանք։ Սրբազան բեմբախօսը յիշեց թէ ինչ ասկէ 35 տարիներ առաջ երբ Ենի Դարու էր, հոն ճանչցած է ա՛մբողջ Գարամաճեան գերդաստանը և մանաւանդ Տիկ. Բրաբիոնը. որ իր թոռին եկեղեցիին այնչափ բարերարութիւններ բրած է և միշտ հաստատուն ու չէն պահած է իր ամբողջ ընտանիքը։

Դամբանական արարողանը լիւեց նաեւ հանգուցեալ տիկնոջ ունեցած արդիւնալից պաշտօնավարութիւնը, երբ ան խնամակալուհի էր Եէնի Դարուի Հայկանոյշեան աղջկանց վարժարանին։

Յետոյ Դիմաքեան Սրբազանի հանգիստ մաղթեց հանգուցեալ տիկնոջ հոգւոյն համար և յաւակցութիւն յայտնեց հանգուցեալին պարագաներուն։

Արարողութիւններէն վերջ դագաղը դուրս հանուեցաւ եկեղեցիէն և բակին մէջ ներկաները իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին հանգուցեալ տիկնոջ պարագաներուն, Կարապետ Մնտիկեան. Կարապետ Դարամաճեան և Մարտիրոս Գարամաճեան էֆէնտիներուն։

Դագաղին ծայրը բռնած էին, Յովակիմ Աբիկեան. Կարապետ Մուշխատեան. Մինրան Մէլամէճեան, Մկրտիչ Սիսլեան, Պեսրոս Ինճէճեան և Սեդրակ Պալթեան էֆէնտիները. իսկ կերոնները կը կրէին, Ղազարոս Ղազարեան, Մանէ Օլէկեան, Սիսակ Ղարթամաճեան, Յակոբ Ամանեան, Հակ Ճամուզեան և Օնիկ Ղազիկեան էֆէնտիները։

Բակին մէջ Տ. Բարթողիմէոս Սրբազան հանգուցեալին վրայ հոգւոց մը կարդալէ յետոյ դագաղը մեռելական չքեղ կառքով մը փոխադրուեցաւ Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը, և հոն իր հանգուցեալ առուռնոյն Թորոս էֆ.ի գերեզմանին քովի ամփոփուեցաւ։

Մանզումէ իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալին պարագաներուն։

* * * Հանգուցեալ Տիկին Բրաբիոն Թ. Գարամաճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հեռաւոր նուիրատուութիւններն եղած են Հիւսնդանոցին։ Տէր և Տիկին Կարապետ էֆ. Մնարիկեան 324, և Տէր և Տիկին Նազարէթ էֆ.Մուրատեան 108։

Մնարիկեան, Դարամաճեան, Տէր Խաչատրեան և Տիկ. Հիպպոլեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուեցան այրի Տիկին Բրաբիոն Թ. ԳԱՐԱՄԱՃԵԱՆ ի՛ յուղարկաւորութեան հանդէսին և այս տխուր առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին թէ անձամբ և՛ թէ գրով։

Տէր և Տիկին Արիկ Գէկեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Խաչիկ Աճառեան, Այրի Տիկին Վ. Գէորգ Էօմիւրեան և զաւակունք Տէր և Տիկին Լեւոն Ճիրմէճեան, Տէր և Տիկին Լեւոն Ճիրմէճեան, Տէր և Տիկին Մինրան Արմազանեան և զաւակը, ինչպէս նաեւ Փափազեան, Գէկեան, Աճառեան, Էսմիւրեան, Ճիրմէճեան, Արմաղանեան և Ագապեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զգառնաղէտ մահ

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ

ՍՕՖԻԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

որ կնքեց իր մահկանացուն Մարտ 23 Դ.. ի խոր սուգ հագակելով իր զաւակները. փեսաները և պարագաները։

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, 27 Մարտ ժամը 5½ին (Հ. Թ.). Սկիւտար. Եէնի Մահալլէի Ս. Կարապետ եկեղեցին, ուր արդէն փոխադրուած է Բերայէն հանգուցեալին մարմինը, և անտի պիտի ամփոփուի տեղւոյն Ազգ. գերեզմանատունը, իր գերդաստանին յատուկ դամբարանին մէջ։

Սկիւտար, 25 Մարտ 1905

Մահադդ չընդունողներէ կը խնդրուի իբր տան կնաքել ներկայս։

Սկիւտարի յոգենաւը իր մեկնի կամուրջէն ժամը 4½ին։

ՌՈՂՈՐԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 2.30ին Վեր. Ա. Գ. Շեւաուեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 3.30ին Տօք. Հ. Ս. Պարսամ։

Սկիւտարի մէջ ժամը 4ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեան։

Պայազիտ-Հասուսի մէջ ժամը 4ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան (Թուրքերէն)։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7.30ին Պատ. Ս. Ց. Զորիկեան։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ՍԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճուսաք կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինէ իբրա պուրուլմուշ ուրբ.

ԹԷՊԼԻԶԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԵԷ

Տիւնքի հուսաք կիւնիւ Սէլամլըգ Բէսմը Ալիսիէն սանրա չաեան պուրուլան մեսպասալի Սէնէիի հազրէթը Փատիշահի իլզէրինէ Աբդաթրիա վէ Մահարիսթան սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Պառոն տիւ Քալիէ վէ Ֆրանսա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Միսիւ Քոնսթանս վէ Իթալիա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Մարքի Իսբէքիալի հազրաթը սուրէթը ղայրը բէ-միլէ հուզուր չէվաբ էվիրուրը հազրէթը Թահսարիտէ չէրէֆիտուլ նամ չլմուշլար արը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՄԷՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՑԱՑՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Թուրք թերթերը Նայէ Ֆրայէ Բրեսսէէն կ'արտատպեն թէ Ռումանիայ Քարոլ թագաւորը թերթի մը արտօնատիրոջ հետ տեսակցած ատեն ըսած է.— Համոզուած եմ թէ Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւնը տեւական պիտի ըլլայ։ Ռումանիոյ չանն ալ խաղաղութիւնը կը պահանջէ։ Խաղաղութեան բարեկամները գոհ են Ռումէլիի մէջ գործադրուած բարենորոգութենէն։ Ռումէլիի Ռլանհերն ալ, վաղուց ի վեր հաւատարիմ օսմ. կայսրութեան, մասնակից են այն բազմաթիւ շնորհներուն, զորս Վեհ. Սուլթանը կը պարգեւէ բոլոր գասակարգերուն առնասարակ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Մօնիքkor կ'ըսէ թէ պուլկար պատերազմական նախարարը հրամայեց սահմանագլուխի բոլոր զինուորական կայաններուն, ձերբակալել և պատերազմական տեսանին առջեւ քաշել այն ամէն զինուորականները որոնք սահմանագլուխը անցնիլ կը փորձեն։

ՌՈՒՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ հեռագիրները ծանուցին թէ Ռուս Սինոդին պրօկուրոր Բօպէտոնոսցեւ պիտի հրաժարի։ Բեթերս գործի ժեռապոլիսը Ռուս եկեղեցիին Պարիարք պիտի անուանուի։ Այս լուրը յուզում պատճառած է եկեղեցական շրջականներու մէջ և Պոլսոյ յունարէն թերթերը կ'ըսեն թէ տարիա անհատի նորութիւն մը պիտի ըլլայ օրթոտոքս եկեղեցիին և Ցունաց Պարիարքին հին գրաւած դիրքին արդի կայուն վիճակին հետ։ Քոնսթանթինոբոլիս կը յայտարարէ թէ Ռուսիա իր կայսրութեան մէջ պարիարքական աթոռ մը հաստատելով, բարեկարգութիւն մը ըրած չըլլար, հին դարերուն վերադարձած կ'ըլլայ։ Ռուսիոյ մէջ արդէն պատրիարքութիւն մը կար հաստատուած 6րդ դարէն։ Այդ տեսնելը Ցունաց պարիարքութեան աթոռին վրայ կը գտնուէր Երեմիա Բ.։ Ռուս Պարիարքները Արեւելքի միւս բոլոր Պարիարքներէն կը ճանչցուին։ Ռուս Պարիարքները, որոնք 5դ տասնեակի վրայ էին, այնքան երուսաղէմի Պարիարքէն ետք կուգային, գոյութիւն ունեցած է մինչեւ 1721 թուականը։ Ռուս պարիարքութեան այս վերահաստատման կողմնակիցներուն մէջ կայ նաեւ գրագէտ Մ. Տուրխանով որ, կ'ըսէ Ցոյն թերթը, Ֆէնէրի Մեծ եկեղեցիին բարեկամ է։ Այս վերահաստատման պատճառներէն մէկն ալ կը նկատուի աւելի կատարեալ կեդրոնացումը եկեղեցական գործերու և մանաւանդ աւելի լաւ պայքարելու պէտքը ռուս բուն եկեղեցիին մէջը գտնուած ազանդներուն դէմ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆը որոշեց կառուցի մը չինել անգլիական դեսպանատունէն սկսելով մինչեւ Շիշլիանէ, Բերթիճանի պարտէզին և գերեզմանոցին եաեւէն անցնելով։ Կառուցին 18 մէթր լայնութիւն պիտի ունենայ, օդային կազով լուսաւորուած և պտոյտ ալ յարմար։ Բերթիճանի համառնային թատրոնն ալ սկսած է վերաշինուիլ ամփիթատրոնի ձեւով։

ՊԼԵՐՄԻԹի ֆրանսական նոր հիւպատոս Մ. Ֆուք Տիւբարք որ Բարիզէն Պոլիս եկած էր, իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

«ԶԲՐԱՆՔ ԿՅԶԷՔԱԸ» պատկերազարդ երկրագրական շաբաթաթերթին Հրդ թիւը հրատարակուեցաւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Յօդուածներ կան Պէկէան. Դալֆեան և Օսման Նուրի էֆէնտիներէ։

ԿԱՐՈՂ ՍԵՂԱՆԱՑՍՐԴԱՐ մը պատրաստ է տունները, օթէլներու կամ մեծ ճաշարաններու մէջ պաշտօն ստանձնել չա՛ռ դիւրամատչելի պայմաններով։ Մէկէ աւելի պատուաւոր վկայագիրներ։ Դիմել կամ գրել Մեծ.Նորխան, Ց. Դրլլ ճեռի հանրածանօթ գրավաճառատունը։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դիշերով էրմիս չոգենաւը որ ընկղմած է Մարմարա կղզիին Բէթալի լիմանի մօտ, ծախու հանուած է։ Դիմել Պոլիս Վիթալ խան, Անգլ. Լոյտի ներկայացուցիչ Ժ. Վ. Վիթալ և Ընկերութեան։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՀՌՈՄ, 7 ապրիլ. — «Հէյնձօլէրն» գրօսանաբին մէջ արուած նախաճաշի միջոցին Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը իր բաժակը բարձրացուց Իտալիոյ հաւատարիմ զինակցին՝ Գերմանի ազգին կենացը։ Վիլհէլմ կայսրը բաժակը պարպեց երրեակ զինակցութեան կենացը։

ԲԱՐԻԶ. — Ծպարապետ Լինէվիչ կը հեռագրէ իր կառավարութեան թէ, Ռուսերը Քիլուէն, Բորկաթ հիւսիսային կողմը, եւ մէջերն ճարտնական յառաջապահներու գունդ մը։

ՊԵՐԼԻՆ. — Կոմս Պիլով, երէկ նախագահեց նախարարաց խորհուրդին նստին, որ զբաղեցաւ Մարոքի խնդրովը։

Միս Լօրա Ֆարնըմ, Պարտիզակի աղջկանց ամերիկեան վարժարանին նախկին անօրէնուհին, որ երեք սերունդ դաստիարակած պատուական կին մըն է։ Դպրոցը ամէն կերպով բնիկ հասարակութիւն է և տեղւոյն բաղդաքական երեւելիներէն կազմուած Խնամակալութեան մը վարչութեան տակ կը գտնուի։

Հայուհեաց վարժարանը կը բաղկանայ երկու չէնքերէ, որոնց միջոցի մէջ կը գտնուին ուսումնարանը և դասարանները։ 1900ին աւելցուած նոր և աւելի ընդարձակ չէնքի մը մէջ են ճաշարանը, աշակերտուհիներուն ննջարանները և վարժուհիներուն յարկաբաժինը։ Վարժարանը ունի բնագիտական գործիքներու, երկրաչափական նմոյշներու և մարդակազմութեան քարտէզներու հաւաքածոներ։ Աշակերտուհիներուն տրամադրութեան տակ դրուած են Հայ օրաթերթեր և հանդէսներ, և հայերէն լեզուի ու գրագիտութեան ուսուցիչ Յովհաննէս էֆ. Ալիքսանեան գրական քննադատութեան դաս մը հաստատած է բարձրագոյն կարգի աշակերտուհիներուն համար, որոնք օրուան գրական շարժումին կը հետեւին, Հայ թերթերու մէջ հրատարակուած կարեւոր լուրերը կարդալէ ետքը իրենք իրենցմէ կը խմբագրեն, կ'ամփոփեն և կը ներկայացնեն ի սրբագրութիւն։ Նաեւ Հայ թերթերու առաջին երեսի յօդուածները քննադատական ոգիով կը կարդան և ուսուցիչը այդ յօդուածներուն մէջ ու լեզուի գեղեցկութիւնները, երգութիւնները ցոյց կուտայ անոնց։ Աշակերտուհիներուն դատողութիւնը օրէցս և անոնց լեզուն զարգացնելու յարմար միջոց մըն է անշուշտ այս գրական քննադատութիւնը։ Մեր այցելած օրը, ուսանողուհիք առանին գործերով զբաղած ըլլալնուն, դժբաղդաբար պատեհութիւն չունեցանք իրենց ուսումնական կարողութեանը վրայ գաղափար մը կազմելու։

Միս Լօրա Ֆարնըմ շատ համակիր է Պարտիզակցիներուն։ Դուրեան Սրբազանին Պարտիզակ գտնուած ատեն, ինք ալ հոն պատգամ վարած ըլլալով, գովեց այն ատեան կրթական փոլլուն վիճակը և բաւական որ Պարտիզակի Հայերը շատ աւելի սէր և գուրգուրանք ունին կրթական գործին համար։ Միս Ֆարնըմ անձնական կ'երեւի կրթութեան գործին, որուն նուիրած է արդէն իր կնոջմանն բավանդակ գործունէութիւնը։ Ցաւ յայտնեց որ Ամերիկաղարցիները չեն միացներ իրենց վարժարանները որպէս զի իրական արդիւնք մը գոյանայ։ Պատասխանելով հարցման մը, Հայուհեաց վարժարանի Տեսչուհին ըսաւ որ Հայ աշակերտուհիները աւելի ընդունակ են լեզուներ սորվելու, քան օտար գիտութիւն։ Ընդհանրապէս շատ լաւ գաղափար ունի Հայ աղջիկներու ուշիմութեան և ուսումնասիրութեան վրայ։ Թուրանութիւնը անհրաժեշտ կը դատուի աղջիկներուն համար, իբրեւ միջոց մը անոնց միտքը օրելու և դատողութիւնը մարզելու մինչդեռ ընդհանուր կերպով կը կարծուի թէ աւելորդ դիտութիւն մըն է ան։

Վարժարանը ունի 52 գիւերութիւն, գլխաւորապէս Պոլիէն, Ռուսոդոյէն, Տրապզոնէն, Էսիրնէէն եկող։ Մնացեալները ցերեկօթիկ են և տեղացի։ Պուսաէն 1000 ոսկի է որ կը հայթայթուի թոշակներէ։ Խնամակալութիւնը կը բաղկանայ ութ անդամներէ որոնք չորս տարին անգամ մը կը փոխուին այրութենական կարգով և վերընտրելի են։ Բաղաքականները ունին նաև փառաւոր եկեղեցի մը որուն օրհնութիւնը պիտի կատարուի Սեպտեմբերին և զանգակատան վրայ խաչ մը պիտի դեղեղուի։ Զարմանալի է որ Պոլսոյ բաղաքականները տակաւին չունին այսպիսի փառաւոր եկեղեցի մը և միայն մասնաւոր եկեղեցի մը որուն օրհնութիւնը պիտի կատարուի Սեպտեմբերին և զանգակատան վրայ խաչ մը պիտի դեղեղուի։

Մ. Ի.

ՄԻՄՈՍԻՆ ՕՐԱԳԻՐԸ

Կիրակի

Եհովա՝ չաբաթուան վեց օրը ստեղծեաց և Կիրակի օրը հանգչեցաւ։

Ես ալ, շաբաթուան վեց օրը հանգչեցայ և հիւդ Կիրակի օր... գործի կը կը սկսիմ։

Բաւական ատենէ ի վեր Պարոն Մաքլութեան հետ կարգուած ըլլալով՝ մանչ-հարս էի դարձեր, և քիչ մըն ալ Թաղթին ու մեղանին խմբունկ գտանքովը լեցուած (ո՜հ...), չէի կրնար գրիչ ձեռք առնել՝ ո՛չ միայն սիրելի օրագիրս մրոտելու, այլ նոյն իսկ... նշանագիս նմանակ մը գրելու համար։

Եւ ասկէ, ո՛չ ես դժգոհ էի, ո՛չ դուք, ո՛չ ալ... Հայ գրականութիւնը։

Այսօր սակայն, երբ նորէն կը վարակուիմ գրելասիրի մոլութենէն, օրուն զոհերն են... գրաշարները ու ընթերցողները, մասնաւոր՝ իրենց երջանիկ թմրութենէն ակամայ ոչոնցթափած, փոխանակ ճերմակ մաքուր թաղթերը սեւցնելու անգութութիւնը գործելու, կը նեղնարեն... aller-retour սիկառ մը պլորել։

Ու գրական խանութիւնս մոռնալու համար՝ գրական գեղեցիկ հատուածէ մը ներշնչուելու պէտքը զգալով, կը կարդամ... սիրելի Զարմայր բարեկամս մէկ յօդուածը, — և եթէ հիմա, գրածս տիրացուէ մը աւելի տիրացուաբոյր գտնէք, ըսէ՛ք, յանցանքը իմ քովս է թէ... Մուսայիս։

Երկուշաբթի

Ու եղաւ որ օրին մէկը խելացին մէկը՝ խօսք մը ըսած ըլլալու համար հարցնէ.

—Վարժուհիները պէ՞տք է պարեն։

Ո՛ խնդիր մեծ, ո՛ մեծ խնդիր։ ա՛յնչափ մեծ որ քիչ մնաց.... Ուսումն. Ծարհուրդին Օրակարգը պիտի անցնէր։

Ես ինչո՞ւ չէ. քանի որ առ ալ ա՛յնչափ կրթական խնդիր մըն է, որչափ Ռոսսոթոյի խնդիրը կամ Ամալիայի վարժապետներուն խնդիրը։

Ու կարծիքները իրարու բաղխեցան, որպէսզի այս բաղխումէն... լոյս մը ծագէր։

Այլ ի զո՞ւր, որով ապացուցուեցաւ թէ առոր ալ մօտան անցած է.— Հիմա երկու չաղլի-թաթի բաղխումէն լոյս կը ծագի։ բայց կարծիքներու բաղխումէն՝ խա՜ւ։

—Պէ՞տք է պարեն, պէտք չէ պարեն, ինչո՞ւ պարեն, ինչո՞ւ չպարեն...։

Ու այս միջոցին օրիորդ վարժուհիները Բարեկենդանի երեկոյթներուն, լեզուին դուրս իյնալու ատենն, մինչեւ լոյս կը պարէին, իրենք իրենց լուծելով այս կնճռոտ հանգոյցը, որ պիտի կրնար Հաւէթի մենախօսութեան նիւթ կազմել։—

Պարե՞լ քէ չպարելլ. ա՛յս իսկ է խնդիրը՝

...Եւ ինչո՞ւ չպարեն, Աստուա՜ծիմ, ինչո՞ւ։ քանի որ, փա՜ռք Աստուծոյ, հիմա... ուերէներն ու վարդապետներն ալ կը պարեն կոր, սա՛ որ դար իրաւունքով որ պարը սրբազան բան մըն էր... 2000 տարի առաջ։

Եկեղեցականները զոյգ մը ոտք ունին և կը պարեն, վարժուհիներն ալ զոյգ մը ոտիկ ունին, անո՞նք ալ կը պարեն։— ասոր մէջ ի՞նչ կը տեսնէք անարամարանական, մանաւանդ երբ վարժուհիներուն ոտքերը աւելի... գեղեցիկ են։

Եթէ միտանի ըլլային, ա՜ռ առաբեր։

Այն ատեն հարկաւ չպիտի կրնային պարել և նոյն իսկ եթէ լամաէին, պիտի ծիպուէին հրաժարիլ բա-ալ-զարբէ կամ բա-ալ-բաթիճkorէ, և մի միայն... թէ-ալագ պիտի խաղային։

Զէ՞ մի որ արդէն Աստուած՝ եթէ ուզէր վարժուհիները ու աէրուերները պարելէ արգիլել, զանոնք... միասնի կամ cule-de-jatte կը ստեղծէր։

Ու դարուս առաջադիմական ոգիին համապատասխանելու համար, պիտի առաջարկէի մեր ընտրեալ վարժուհիներուն ու յարգապատում վարդապետներուն, որ փոխանակ բոլքայի ու վալսի պէս անդրիրեղեղեան պարեր խաղալու, աւելի modernisé ըլլան։—օրինակի համար, չատ աւելի հաճելի չպիտի՞ ըլլար մինթէ տեսնել աէրուերներ ու վարժուհիներ, օրանց... fէյֆ-ուսօf կը խաղան... բսպիկ սաքով։

Այսօր Dieu merci, ունինք առաջնորդներ, որոնք դպրոցին վարժուհիներուն հետ... բիսիֆիսանցան կը խաղան. պատնէվարար ասիկա խաղացողը չէ՝ որ պիտի վարանէր մաsարիլի մը տիրիժkorը ըլլալէ։

Ու ըսաւ թէ պարը բան մը կը պակսեցնէ մարդուս արժանիքէն. եթէ հիւդ ըլլար ատիկա, ամենէն առաջ... Դաւիթ մարգարէն չպիտի պարէր, ո՛չ ալ Դաւիթ Խակոնցը։

Գիրքը մաքին ժամանցն է, պարն ալ՝ ոտքերունը. կրնա՞ք ըսել թէ ամէն ոտք իրաւունք ունի զբօսնելու. բացի վարդապետներուն և վարժուհիներու ոտքերէն, որոնք մեղք մը չեն գործած։

Եթէ կը կարծէք ատկայն թէ ամենաարին Աստուած, մէյմէկ զոյգ սիրասուն տոտիկներ չնորհած է մեր վարժուհիներուն, որպէսզի մի միայն Իւքսէք-Քալարրրմի կամ Կէրիկիոյ զարիվերները ելլեն իջնեն, և jour գալլպաներ հագնին, չաբաթը անգամ մը ոտքերնին լուան ու ճասրոները կարեն... ա՛, չէ՛, պարոններ, չարաչար կը սխալիք։

Երեքշաբթի

«Իզմիրի մէջ, Ալանեան Պօղոս՝ ի-«մանալով թէ օտար երկիր մը «մեռնող իր ազգականը՝ 5000 «ոսկի ձգած է իրեն, հանդիպելն «յանկարծամահ է եղեր։»

(Նեռfիճ յուր)

Խեղճ Պօղոսիկ։ ահա՛ մանուանդ լուրը և ահա՛ դամբանականդ։

Ու հիմա պիտի գտնուին անձեր, որոնք ըսեն.էդ պիտի փսփսան։

—Ապո՞ւշը...։

Ու Թերեւս իրաւունք ալ ունին, որովհետեւ մարդ՝ 5000 ոսկին ժառանգելէ ետք à la minute մեռնելու համար...քիչ մը ապուշ ըլլալու է։

Բայ ասիկա քու ձե՞ռքդ էր, Պօղոսի՛կ։

Դուն ալ չէիր ոչդեր հարկաւ մեռնիլ, և եթէ ազգականդ գիտնար թէ 5000 ոսկին մահուանդ պատճառ պիտի ըլլայ, զայն...ինծի կը կտակէր և կամ...նպատակ Ցանձնաժողովին։

Այն ատեն ալ գուցէ բարեւութենէդ յանկարծամահ ըլլայիր...։

Վերջապէս, գրուած է եղեր, ! ! mon vieux !

Մէկ գիտէ, Թերեւս դեռ մէկ վայրկեան առաջ կոիւ մը ունեցած էիր դերձակիդ հետ՝ անվճար մնացած պարաքերուդ համար, և կամ հացավճառը իր վերջին իլլիմաթումը մատուցած էր քեզի. ո՛վ գիտէ, Թերեւս քիչ առաջ տիկնդ (եթէ ունէիր) ատամնային գլխարկ մը ուզած էր և դուն մերժած էիր և կամ սիրուհիդ կէս տուզինա գուլպայ խնդրած էր՝ բսպառնալով որ եթէ գուլպաները չգտնէ՝ դուրը չի բանար, և կամ, ո՛վ գիտէ, Թերեւս տանտէրդ էր կամ մունին ամսականը կ'ուզէր և կամ բանալին...

Ու ան՜...

Մահուանդ պատճառ եղող լուրը իմացար։

Իսկ զգացիր, Պօղոսի՛կ, ինչո՞ր արդեօք բարախեց սիրտդ. ասիկա հիմա դուն ալ չես յիշեր...քանի որ մեռար։

Սակայն գոնէ երջանիկ մեռար, պարտքերդ վճարելո՛վ մեռար,—չնորհ մը՝ որ ամենուս չէ տրուած։

Երանի՛ թէ ես ալ քեզի պէս մեռնէի, սակայն ոգ յոյսը անգամ չունիմ, միմիայն .զբօր համար որ...օտար երկիր ազգական չունիմ։

Խե՛ղճ Պօղոսիկ, խե՛ղճ տղայ։

Ազգականդ մեռաւ, որպէս զի դուն խնդաս, և դուն մեռար, որպէս զի ժառանգարդներդ խնդան։

Այս հաշիւով ամէն մարդ խնդաց։

Խե՛ղճ Պօղոսիկ, խե՛ղճ տղայ։

Չորեքշաբթի

Ո՛ւֆ, խա՛ղ որ, չա՛տ խնդացի այսօր։

Ազբվհեաեւ Լապիէին մէկ զուէչոբ կարդացի, ինա՛ւ, այլ որովհետեւ կարդացի սիրելի բարեկամս «Բիւզանդիոն»ի մէկ լուրջ խմբագրականը՝ գրուած օրբելի բարեկամս Ռոմանոս Մէսէֆճեանի վրայ։

Ռոմանոս՝ երկար տարիներ Թշուառութեան մէջ ապրելէ ետք, վերջերս մեռեր է՝ Թշուառութեան ծայրագոյն արեւելքին մէջ, արդարացնելու համար գուցէ Տիւմա Հօր մէկ ծանօթ խօսքը, զոր կը դնէ Քին Դեսասանին բերանը.

—«...Պէտք է աւարտե՛լ ինչպէս որ սկսար, մեռնի՛լ՝ ինչպէս որ ապրեցար։»

Այ-պէս, Ռոմանոս, որ Թշուառութեամբ սկսած էր, աւարտեց Թշուառութեամբ, և որովհետեւ ապրած էր Թշուառութեամբ, նոյնպէս մեռաւ Թշուառութեամբ։

Բայց, կարդալու է «Բիւզանդիոն»ի նշանաւոր յօդուածը, տեսնելու համար թէ ի՞նչ չինիչ ու բարոյալից խրատներ կուտայ հանդուցեալին, որ դժբաղդաբար չի պիտի կրնայ ա՛լ անոնց հետեւիլ, քանի որ ան երկրէն չուած է։

Մարդը անօթի ծարաւ մեռեր գացեր է՝ առանց մէյ մը ան ալ վերդառնալու։ յոյսը կամ փափաքը ունենալու, և «Բիւզանդիոն» կը պատայ անոր դագաղին եռեւէն։—

—Ո՛վ Ռոմանոս, եթէ պարզ յուշարար մը ըլլալու տեղ, դերասան մը ըլլայիր, անօթի չէիր մնար. բայց քանի որ դերասան չեղար, ինչո՞ւ չփարձեցիր ապահովագրութեան գործակալ կամ միջնորդ ըլլալ. ինչո՞ւ փառատքան չեղար։ ինչո՞ւ խմբագիր չեղար.

Եթէ խմբագիր ըլլայիր կրնայիր մամական քսան ոսկի չահիլ, և եթէ քիչ մըն ալ գերմաներէն սովրէիր, ես քեզի քսան կ'առնէի. ինչո՞ւ ամարակալ չեղար, ինչո՞ւ ընթերցանութեան ուսուցիչ չեղար, ինչո՞ւ վաճառական չեղար, ինչո՞ւ երկաթուղիի պաշտօնեայ չեղար...

«Կարան կառքին ուսիվիրաները շատ կ'ըլլան»,—կ'ըսէ Թրքերէն առած մը։

Խե՛ղճ Ռոմանոս, եթէ «Բիւզանդիոն»ին այս պատուէրներուն հետեւէիր, փոխանակ գիշերօթիկներու աղքատիկ հսկող մը ըլլալու, մեծ պանդէր մը կ'ըլլայիր։

Սակայն, յանցանքը նորէ՛ն «Բիւզանդիոն»ին քոմն է որ այս պատուէրները յիսուն տարի առաջ չտուաւ, և միայն մեռնելուդ ապառեց, հարստանալու ճամբան սովրեցնելու համար քեզի։

Սիրելի՛ Ռոմանոս, ա՛լ երկարդ անգամ գալուստիդ կարծեմ գիտէր ընելիքդ։ — կ'առնես «Բիւզանդիոն»ի 259 դրդ թիւը, կը կարդաս խմբագրականը, և փոխանակ անօթի յուշարար մը կամ վաղեմի անկուտ թատերական հնդկնակ մը ըլլալու, հարիւր հատ այպեսոմս կը պատրաստես սա՛պէս.

Ռոմանոս Սէսէֆճեան
(Վանատական)

Ու ցմահ բաժանդիր կը գրուիս «Բիւզանդիոն» պատուական օրաթերթին, որպէս զի օրէ օր մարդ ըլլաս։

Հինգշաբթի

Սամսոնցիները իրենց եպիսկոպոսէն դժգոհ են եղեր, — կ'ըսեն թերթերը։

Զարմանալի՛ բան, ես դեռ երէկ Սամսոնէն եկայ և Սամսոնին եպիսկոպոսէն շատ գոհ եմ։

Ու, ամէն պարագայի մէջ, ես թերթերէն աւելի իրաւունք ունիմ, որովհետեւ թերթերը հոսկէ Սամսոն կ'երթան, իսկ ես... Սամսոնէն հոս եկայ։

Թէև գոհունակութեան մեծ պատճառ մը չունիմ Սամսոնի առաջնորդէն, սակայն քանի որ դժգոհութեան չարժառիթ մըն ալ չունիմ, ուրեմն... պէտք է գոհ ըլլամ։

Շաբթուան եօթը օրերէն մէկուն էր, կարծեմ, որ այցելեցի Ազգ. եպիսկոպոսին, որոշելու համար որ պէտք է դժգոհ ըլլամ իրմէ թէ գոհ։

Սրբազանը զիս սիրով ընդունեց, գիտնալով հանդերձ թէ Թաղական Խորհուրդին անդամ չեմ։

Մէկ ժամու չափ խօսեցանք։

(Երբ խօսեցանք, կ'ըսեմ, ասիկա խօսելու ձեւ մըն է, որովհետեւ միայն անիկա խօսեցաւ)։

Երբ եկեղեցականի մը քով երթամ, կը սպասեմ որ անպատճառ քարոզ մը կարդայ գլխուս, և չա՜ զարմացայ, երբ Սամսոնի առաջնորդը քարոզ մը չխօսեցաւ ինծի։

Երբ մեկնելու համար ոտքի ելայ, Սրբազանը գտնեցաւ մը հրամցնելով՝ ըսաւ.

—Սիրած մարդերուս գոնեաքը ձեռքովս կը հրամցնեմ։

(Սպասուոր չունիմ ըսելու մէկ տարբեր եղանակը։)

Ու եկայ առաջնորդարանէն։

Եզրակացութիւն

Սամսոնի առաջնորդէն գոհ մնացի, (C. Q. F. D.)։

×

Սամսոնցի մը— «որ «Կավշոյ»ը չէ» (sous entendu՝ Կաւշոյ) — հիւդ 324 (երեք հարիւր քսանը չորս) առ պարապ խօսք թիւր է, ապացուցանելու համար թէ Մնակեան խումբին դերասանները Սամսոնէն վերադարձան քրտակնին ա՛նչափ պարարտ, որ մէկ քանի օրէն ամէնն ալ մէյմէկ «տարադրման»ներ պիտի չինեն Բերային Շիտակը։

Ասանկ կարծիք մը կարենալ յայտնելու համար, մարդ... Սամսոնցի ըլլալու է, սիրելիս։

Երկու ամսուան մէջ՝ 800 ոսկի հասոյթ, կը զատանցէ մեր մարդուկը, — մինդեռ իրականին մէջ, այդ գումարէն 500 ոսկիի պարկ մը պէտք է ընել՝ խումբին ընդհանուր հասոյթը գտնելու համար։

Մէյ մըն ալ Սամսոնի թատերասէր հպարտակութիւնը կը սպասէ եղեր որ թատերախումբը իր խորին երախտագիտութիւնը յայտնէ իրեն... ինչ toupet, Աստուա՜ծ իմ և ինչ չոնասութիւն։

Սակայն, գործին ամենէն ջիղնէ՛ն ասս չէ։

Պարոն Սամսոնցին՝ թատրոնի մասնի գիները չափազանց խոշոր գտնելով, կ'ըսէ թէ Եւրոպայի թատրոններուն մէջ օթեակները 1—2 ֆրանք են և կան ալ թատրոններ, որոնց մասնքը բոլորովին ձրի է։

Արդեօք սիրելի պարոնը կը սպասէր որ Մնակեան խումբն ալ բոլորովին ձրի ընէր իր ներկայացումները։

Շիտակը, merci՝

Ու այն ատեն ալ անշուշտ նորէն պիտի սպասէիք որ թատերախումբը իր խորին երախտագիտութիւնը յայտնէր ձեզի...։

Ինչե՞ր ալ կ'ըսէ խուչիկը։

Ուրբաթ

«Մինչ աւելի ապուշ, աւելի դդում, «աւելի տխմար, քան փողոցէն անցնող «կնկան մը հարցնելը», — կը սաղմոսերգէ առակը... Իզմիրեան, սիրելի բարեկամս Գրիգորեանթէմ։

Գրաւ կը դնեմ որ հայ գրականութեան Իզմիրեանակ ծաղիկը,—որ յաւիտենական ծաղիկով մը կը պնդէ իր պութենիքը, սիրային conquêteներ ասնելու համար միշտ — այս տողերը գրած է միմիայն աչքը մանելու համար... իր աներ պապային։

Վերջին տարիքին մարդուս խելքը կամաց կամաց գլուխը կուգայ, —կ'ըսեն բոլոր խելքը գլուխը չեզոքները՝ միշտ իրենց իբր dernière cartouche պահելով՝ վերջին տարիքը։

Կ'երեւի թէ Պ. Բաղալ ալ (Աստուած Բաղալին համար չեմ, այլ մեր Գրիգորեանթէմին համար, որուն աւագանի անունը Աբրին է, ինչպէս գիտէք) կեանքին այս phaseին մօտեցած ըլլալու է, և Թերեւս հեռու չէ այն օրը երբ «Բիւրակն» ու «Լոյս» չաբաթաթերթերը պիտի վայելեն պատուաբեր աշխատանքութիւնը մեզմէրեկած Գրիգորեանթէմին, որ անշուշտ այն ատեն հրապարակին վրայէն և նպարավաճառներու խանութներէն հաւաքելով իր բոլոր կէս-մէջքէն վար յօդուածները, զանոնք Indexի մէջ պիտի դնեցնէ։

Զէ՞ մի որ արդէն մարդ տակաւ պէտք է լրջանայ, երբ կը պատրաստուի ընտանեկան սուրբ բոյն մը կազմել, հոմայ քիչ՝ եկեղեցիին ու մարդկութեան պատուաբեր անդամներ հանցընելու համար աշխատելով... գիշեր ցորեկ։

Սիրելի՛ս, տա՛ւր սեղմամ ձեռքդ։

Կրնաս լեռնէն իջած goujat մը համարել զիս, սակայն, խօսքը մէջերնի՛ս, հարցնելն ալ ըսածիդ չափ գէշ և Տարտարոսի կուաքերուն արժանի բան մը չէ, և խոստովանէ՛ որ եղած է ատեն մը, ուր դուն ալ, հակառակ հիմակուան ամրոզի աւեստրանական պէտքանիդ, փոխանակ «Հանրագիտակ»ի յօդուած գրելու, իբր պարզ Գումգարացի մը, հարցնեցած ես ազգուոր ոգասուհիներու։

Տարբե՛ր խնդիր թէ հարցնելը ամէնուն գործը չէ, ինչպէս ամէնուն գործը չէ Իզմիր երթալ և քարափաբրնակ սպասուհի մը չգտնուիլ, եաքէն անոր սիրոյն... զարնելու համար ինքզինքը։

Մեռելոցի օր մը գացէ՛ք մեր գերեզմանատուններէն մէկը, և հոն պիտի տեսնէք ապագայ սերունդի ներկայացուցիչներ, որոնք այդ չափազանց փիլիսոփայական վայրը կեդրոն կ'ընտրեն իրենց fոnբkզանութեան, և որոնք իրենց տարեկցուհիներուն հանդէպ զգացած ցաւուն հիացումը կ'արտայայտեն անա՛նկ չեղով մը, որ խեղճ ազգիկները դիւահար կ'ելլեն։

—Ծո՛, սբսոր պալտրէն նայէ՛։

Եւ ասոր պատճառը այն է որ չաւնինք տակաւին մեր դասագիրքերուն մէջ հատ մը, ինչպէս.—

ՀԱՐՑ ՆԵՏԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

(Ի պէտս ազգ. վարժարանաց)

Աստուա՜ծ իմ, եթէ չըլլար սա՛ հարցնելը, ինծո՛ր մեր գեղեցկագեան հիացումին տրդար պարթիկումները պիտի զուկինք հանդէպ գեղանի օրիորդի մը, զոր չենք ճանչնար և որ ասոր համար նուազ գեղանի չէ։

Մէկուսի հիացէք, — պիտի տարակէք։

Բայց առ ալ կեղծաւորութիւն կ'ըլլայ, և կեղծաւորութիւնը... ա՛ն՛զք է։

Շաբաթ

Ու սիրելի բարեկամ մը կը գրէ ինծի.—

Սիրելի՛ Միմոս,

Անցեալ չաբթաթ սիրելի Կիւէչեան բարեկամդ՝ իր նուագահանդէսին մէջ՝ ա՛նչափ գեղերիկ, ա՛նչափ զգայուն ու ա՛նչափ անուշ կերպով զարկեր է Berceuse մը (oror), որ բոլոր ներկաները... քնացեր են։

Հիմա խնդիր է դիտնալ թէ՝ սիրելի Կիւէչեան բարեկամդ պէտք է գոհ մնայ ասկէ, թէ տխրի, ներկաներուն քունը վերազրելով հիացումի կամ... ձանձրոյթի։

×

Ինչո՞ւ մեռաւ Ժիլ Վէռն։

Մերսիթենէ՝, հիւանդագինէ՝. allons donc !

Կ'ըսուի թէ մահուանը պատճառը... Պոլսահայ խմբագիրներն են։

Ֆրանսացի վիպասանը անցեալ օր իմանալով թէ իր բոլոր վէպերը ամէնը մէկ կը հրատարակուին ալիսարի ամէն կողմը, առանց տասնոց մը հեղինակի փրաւունք վճարելու իրեն, բարկութենէն... յանկարծամահ եղեր է։

×

Սիրելի Հորոյ բարեկամս, որ կեցած տեղը ինքն իր գլխուն նոր նոր skrտեր կը հանէ միշտ, հիմակ ալ նո՛ր skrտ մը ունի.—

Նարեկացին fեrեվերի՞ վրայ կը պառկէր թէ Թոչնափետուրի վրայ, և իր անկողնին մէջ ո՛րչափ լու կար և քանի՛ հատ մլուկ։

×

Նորաձեւութեանց աշխարհէն։

Կը տեղեկանամ վաւերական աղբիւրէ մը որ (եթէ երբեք կրնայ աղբիւրի հետ նմանութիւն մը ունենալ... Մատմուազել Գլառան, modiste) այս տարի կիներու թեւերը նորէն մատրաբեկի տոպրակներուն պէս խոշոր ու ընդարձակ պիտի ըլլան, անոնց մէջ պահելու համար իրենց տարիքին... պահուած տարիները։

Այս նորաձեւութիւնը հաներ են նորէն սիրելի մանիֆաքտուրանի բարեկամիներս, իրենց կերպասները ջնջելու համար։

Այս տարի, գլխարկներու վրայ դրուած գունագեղ փետուրները ո՛ր-չափ չատ ըլլան, այնչափ յարգի է։ Այս պատճառաւ չատ մը կիներ, իրենց գլխուն վրայ՝ փոխանակ գլխարկի, մէյ մէկ կամ երկուքական հատ (կարգաբեթան համեմատ)... սիրամարգի կը գեղեղեն կոր։

Նոյնպէս կ'երեւի թէ այս ամառ քարտաները տգոլրէ պիտի ըլլան, որպէս զի փոփկասուն տիկինները ու օրիորդները տաքէն չնեղուին։

Աւելն ի՞ր տգոլրէն միայն պարտեզի կամ երեկոյթի վերապահուած էր, բայց քանի որ հիմա փողոցին պարզ արդուարդ մը եղաւ, ինչո՞ւ այրերն ալ իրենց կարգին փողոց... Ֆրամ ու սմոքինկ չնգնին։

Ու ասկէ ետքը, գործը պիտի մնար միայն՝ իւրաքանչիւր փողոցի անկիւն մէյ մէկ նուագախումբ զետեղելու, անցնող դարձողները... «ատա»ի հրաւիրելու համար, այս կերպով ստեղծելով փոխան «դպրոցական պարահանդէս»ներու, «փողոցային պարահանդէս»ներու նոր genre մը, որ սակայն, Գանգարտիայի կամ Օաեանի պարահանդէսներուն չափ... փ.ղոցային չլլլ։

×

Սրտիս մուրը՝

Կրօնական բանասեղծութիւն։

(Տե՛ս «Բիւրակն»)։

Մինչեւ տասը գիտէինք թէ մարդուս սրտին մէջ կը գտնուին արիւն, երակ, զգացում. ա՛լը ևն.... Բայց կ'երեւի թէ Ակիւլինէ սիրելի բարեկամիս սիրտը կը տարբերի մեր սիրտերէն, քանի որ անոր մէջ... մուր մըն ալ կայ, ամէն մարդի՛ս վրայ։

Ո՞՛ բանասեղծութիւն, դուն մարդը սէր տեղանքը կը տանիս, և թերեւս մօտ է այն օրը, ուր մեր բանասեղծները՝ իրենց սիրտին մէջ պիտի տեսնեն նաև... ախտ մը։

×

Բերա,

Մի տրդիսդական ցուցանդէսում։

Մեր Մեծն-աղաներէն մէկը ցուցադրուած նկարները տէջէ կ'անցնէ, ոդիպական նաւուանքով մը չտնտանելով գեղարուեստի պզտիկ հրալարկերներ։

Ցանկարծ կը կայնի քառակուսի փաքրատեալ նկարի մը առջեւ։

—Քանի՞ զրուշ կը հարցնէ։

—Ցիսուն ոսկի։

Զարմանք մեծն-աղային որ կրկնամանն չարունակելով.

—Եթէ եռ յիսուն ոսկի տալու ըլլամ, խոշոր ժամացոյց մը կ'առնեմ։

Գ. Ա. Զ. Ի. Օ Ն

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Գ. Ց. ԶԱՔՄԱՔՃԵԱՆ էֆ. (Ատանա).—Ձեր պահանջած գիրքը կ'արժէ 20 զրշ. Գոլիս յանձնելի, կամ 3½ զրշ. աւելի եթէ կ'ուզէք որ Թղթատարութեան միջոցաւ զրկուի ձեզ։

ԱՒԵՏԻՍ էֆ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ (Գոյզիտ).—Ձեր բաժանորդութեան պարտքը կ'անի 850 թիւէն։ Հաճեցէք մանտաքսադով կամ ուրիշ միջոցով զրկել մեզ ձեր տարեկան բաժնեգինը։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Կրօնաւոր հատարակութեան կրանեարներն «Գիսակ»ի Մատուռիկեան Տօնական Օրերու Հայ Ս. Եկեղեցոյ չահեկան և օգտաչատ գրքոյկը, որ արժանի է ընթերցման՝ մասնաւորապէս ներկայ Մեծ Պասքի օրերուն։ կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Մանուսա Փաշ, Եէնի Զարշը, թիւ 206—29, Մարիեան Եղբայրներու վաճառատունը։ Գին՝ 5 դահեկան։

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՊՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱԼԻՐՆԵՆ

ԹԷՔԱՖԵՐԻԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 15/28 Մարտ 1905

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հատարակութեան թէ, Պոլսոյ կողմը մեր յարգելի յանախորդաց դիւրութեան համար Ընկերութիւնս հրդեհի և ծովային գործառնութեանց մասնաճիւղ մը հաստատած է որուն Տնօրէնութիւնը յանձնած եմ

ՎԱՀԱՆ ԷՖ. ԵԿԱԻՕՖԻ

Պոլիս. Գաբբրնը օղլու խան, թիւ 33.

Ցիշեալ էֆէնտին լիազօր արտօնութիւն ունի յանուն ընկերութեան հրդեհի վճանգներու ու ծովային արկածներու դէմ բոլիս և էիբանս ստորագրելով, դիւրամատչելի պայմաններով ապահովագրութիւն ընդունելու։

Լիայոյս եմ թէ մեր սոյն մասնաճիւղը պիտի հաճի պատուել ձեր վստահութեամբը։

Հաճեցէք ընդունիլ խորին յարգանքներս

«Պալքան» Ընկերութեան
Թուրքիոյ Տնօրէն
3—3 ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ